

Bergboezem Zuidpolder en NZ-verbinding, Oude Leede

rapport 3690

Bergboezem Zuidpolder en Noord-Zuidverbinding, Oude Leede (gemeente Pijnacker-Nootdorp)

Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend
booronderzoek

R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 3690

Bergboezem Zuidpolder en Noord-Zuidverbinding, Oude Leede (gemeente Pijnacker-Nootdorp)
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

Auteur: R.M. van der Zee

In opdracht van: Royal HaskoningDHV

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 20 november 2014

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Autorisatie:

A. Müller

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Vooronderzoek	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Bureauonderzoek en veldkartering	8
2.3 Analyse resultaten bureauonderzoek en veldkartering	9
2.4 Archeologische verwachting en conclusies	10
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	10
3.1 Plan van Aanpak	10
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
3.3 Conclusies	13
4 Aanbeveling	15
Literatuur	15
Geraadpleegde websites	15
Lijst van afbeeldingen en tabellen	15
Bijlage 1 Boorgegevens	24
Bijlage 2 Boorkolommen	33
Bijlage 3 Inrichtingsplan 'Noord-Zuidverbinding'	44
Bijlage 4 Inrichtingsplan 'Bergboezem'	45

Samenvatting

In opdracht van Royal HaskoningDHV heeft ADC ArcheoProjecten in oktober 2014 een Inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in de Zuidpolder nabij Oude Leede (gemeente Pijnacker-Nootdorp). Aanleiding is de voorgenomen inrichting van het gebied als bergboezem en de aanleg van een watergang tussen de bergboezem en de Ruyven-Noord.

In 2005 is, in een eerdere fase in de Archeologische Monumenten Zorg-cyclus (AMZ-cyclus), door vakteam Archeologie van de gemeente Delft een bureauonderzoek uitgevoerd naar de archeologische waarde van het gebied. Vervolgens is een veldkartering uitgevoerd. Op grond van de resultaten werd destijds gesteld dat in het gebied geen archeologische vindplaatsen zijn te verwachten. Deze conclusie wordt evenwel door Erfgoed Delft, die optreedt namens het bevoegd gezag, als achterhaald beschouwd. Gesteld wordt dat het bureauonderzoek aan de huidige eisen voldoet, maar dat de veldkartering niet voldoende informatie heeft opgeleverd over de archeologische verwachting in het plangebied, omdat enkel het oppervlak is onderzocht.

Op basis van het in 2005 uitgevoerde onderzoek zijn binnen het huidige plangebied twee 'aandachtsgebieden' gedefinieerd. Ter plaatse van de 'Noord-Zuidverbinding' betreft dit de zone met geulafzettingen van de Gantel Laag, waarop archeologische resten uit de Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd aangetroffen kunnen worden. Ter plaatse van de 'Bergboezem' betreft dit de zone met geulafzettingen van het Laagpakket van Wormer, waarop archeologische resten uit het Neolithicum aangetroffen kunnen worden.

Teneinde deze verwachting te toetsen en aan te vullen is in het plangebied een verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd. Het booronderzoek is beperkt tot delen waar bodemingrepen zijn voorzien voor zover gelegen binnen de door Erfgoed Delft gedefinieerde 'aandachtsgebieden'.

Uit het booronderzoek blijkt dat de diepere ondergrond ter plaatse van de 'Noord-Zuidverbinding', in het noordelijk deel van het plangebied, bestaat uit kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk). Deze worden afgedekt door een veenpakket (Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop). Dit veen gaat naar boven toe over in geulafzettingen van het Gantelsysteem (Gantel Laag, Laagpakket van Walcheren binnen de Formatie van Naaldwijk). Uit waarnemingen in de omgeving blijkt dat deze afzettingen in de Romeinse tijd werden uitgekozen als bewoningslocatie. Op grond van het ontbreken van indicatoren lijkt in het plangebied evenwel geen sprake te zijn geweest van bewoning op de aangetroffen geulafzettingen. Ook bewoning in latere perioden lijkt niet waarschijnlijk.

Uit het booronderzoek blijkt verder dat de (diepere) ondergrond ter plaatse van de 'Bergboezem', in het zuidelijk deel van het plangebied, eveneens uit kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk) bestaat. In de boringen 13, 14, 15, 18, 20 en 31 is er sprake van een fossiele getijderek. Op kreekruigen, die door verschillen in klink hoger in het landschap lagen, kan in het Neolithicum bewoning hebben plaatsgevonden. Echter, in geen van de boringen is een duidelijk humeus en/of ontkalkt niveau waargenomen. Ook zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Samenvattend kan gesteld worden dat de archeologische verwachting voor de onderzochte delen naar beneden kan worden bijgesteld. De resultaten van het Inventariserend veldonderzoek zijn in lijn met de resultaten van de in 2005 uitgevoerde veldkartering.

ADC ArcheoProjecten adviseert daarom om de onderzochte delen van het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van Royal HaskoningDHV heeft ADC ArcheoProjecten in oktober 2014 een Inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in de Zuidpolder nabij Oude Leede (gemeente Pijnacker-Nootdorp; afb. 1 en 2). Aanleiding is de voorgenomen inrichting van het gebied als bergboezem en de aanleg van een watergang tussen de bergboezem en de Ruyven-Noord.

In het kader van voorgenomen herinrichting van het gebied zijn verschillende ingrepen gepland, die gepaard gaan met verstoring van de bodem. De bodemversturende ingrepen bestaan uit het verbeteren van bestaande en het aanleggen van nieuwe kaden, het verbreden van bestaande en het aanleggen van nieuwe watergangen, de aanleg van fiets-, wandel- en ruiterspaden en de plaatsing van kunstwerken zoals bruggen en duikers. Voor het inrichtingsplan, zie de bijlagen 3 en 4.

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in verschillende verwachtingszones. In een eerdere fase van de Archeologische Monumenten Zorg-cyclus (AMZ-cyclus) is in 2005 door vakteam Archeologie van de gemeente Delft een bureauonderzoek uitgevoerd naar de archeologische waarde van het gebied.¹ Vervolgens is een veldkartering uitgevoerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en de veldkartering is de hoge verwachting ten aanzien van bewoningsresten uit de Middeleeuwen voor de zone langs de Ackerdijkseweg en de Zuideindseweg naar beneden bijgesteld. Verder lijkt de aanwezigheid van een huisterp niet waarschijnlijk, waarmee de zone met vastgestelde archeologische waarde komt te vervallen. De middelhoge verwachting ten aanzien van resten uit respectievelijk het Neolithicum ter plaatse van de 'Bergboezem' en de Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd ter plaatse van de 'Noord-Zuidverbinding' dient echter te worden gehandhaafd. Ten behoeve van het verkrijgen van een omgevingsvergunning dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.3).²

Behalve op de KNA is de uitvoering van het onderzoek tevens gebaseerd op de aanvullende eisen van gemeente Pijnacker-Nootdorp.³ De eisen zijn als volgt geformuleerd:

- Er worden minstens 10 boringen per hectare geplaatst;
- In tracés wordt geboord met een maximale tussenafstand van 30 m;
- Boringen worden tot minste 2 m –mv gezet;
- Eén op de 10 boringen wordt tot minste 4 m –mv gezet;
- In beide zones dient ten minste 1 boring tot 4 m –mv te worden gezet.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

Opdrachtgever:	Royal HaskoningDHV dhr. ing. H.T. Nieuwhof Postbus 151 6500 AD Nijmegen Tel.: 024 – 328 46 85 E-mail: rik.nieuwhof@rhdhv.com
Fase AMZ-cyclus:	Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek
Aanleiding:	inrichting bergboezem
Locatie:	Ackerdijkseweg, Rijksstraatweg en Zuideindseweg
Plaats:	Oude Leede

¹ onderzoeksmelding 15.138; Bult & Jongma 2006.

² SIKB 2013.

³ Kerkhof 2009.

Gemeente:	Pijnacker-Nootdorp
Provincie:	Zuid-Holland
Kadastrale gegevens:	onbekend
Kaartblad:	37E (1:25.000)
Oppervlakte plangebied	circa 37 ha
Coördinaten:	NW: 87.260 / 444.902 ZO: 88.138 / 444.232 NO: 87.990 / 444.613 ZW: 87.285 / 443.878
Deskundige namens de bevoegde overheid met contactgegevens:	Mw. M. Kerkhof (Archeologie Delft) Archeologie Delft Postbus 78 2600 ME Delft Tel.: 015-2602358 E-mail: mkerkhof@delft.nl
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	63.781 ('Noord-Zuidverbinding') en 63.785 ('Bergboezem')
ADC-projectcode:	4160694
Auteur:	R.M. van der Zee
Projectmedewerker(s):	n.v.t.
Autorisatie:	A. Muller
Periode van uitvoering:	oktober en november 2014
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-5fh4-t0

---

2 Vooronderzoek

2.1 Inleiding

Op basis van het gemeentelijk beleid dient voor het onderhavige plangebied de Archeologische Monumentenzorg (AMZ)-cyclus te worden doorlopen. De eerste fase betreft een bureauonderzoek en is in december 2005 uitgevoerd door het vakteam Archeologie van de gemeente Delft.⁴ Vervolgens is in het gebied een veldkartering uitgevoerd. Daarnaast is ter plaatse van het in het zuidelijk deel van het gebied aanwezige AMK-terrein⁵ een controleboring gezet.

Het gebied, bekend onder de toponiem 'De Ruyven-Zuid' dat is onderzocht is echter groter dan het huidige plangebied. Aanleiding van het onderzoek was destijds het voornemen van de gemeente Pijnacker-Nootdorp om het plangebied te herinrichten als recreatie- en waterbergingsgebied, vergelijkbaar met de huidige plannen.

2.2 Bureauonderzoek en veldkartering

Uit het door vakteam Archeologie van de gemeente Delft uitgevoerde bureauonderzoek bleek dat eventueel aanwezige woonplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen aan of nabij het oppervlak van het noordelijk deel van het gebied (ter plaatse van 'Noord-Zuidverbinding') kunnen voorkomen.⁶ Gesteld werd dat een veldkartering een geschikte methode zou zijn om eventuele waarden uit deze perioden vast te stellen.

Eventuele sporen uit het Neolithicum werden op een diepte van tenminste 2 m onder het maaiveld verwacht. Onderzoek naar eventuele waarden uit deze periode werd niet noodzakelijk bevonden, omdat de voorgenomen inrichtingsmaatregelen minder diep zouden reiken.

⁴ onderzoeksmelding 15.138; Bult & Jongma 2006.

⁵ monument 9.472.

⁶ Bult & Jongma 2006.

In het zuidelijk deel (ter plaatse van de 'Bergboezem') werden geen bewoningssporen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen meer verwacht.⁷ Als deze in het gebied aanwezig waren, zouden deze door vervening verloren zijn gegaan. Hierdoor liggen de Afzettingen van Calais III⁸ aan het oppervlak, waar in de top van deze afzettingen bewoning uit het Neolithicum kan voorkomen. Ook hier werd een veldkartering een geschikte methode bevonden om eventuele vindplaatsen op te sporen.

De veldkartering bestond uit het systematisch belopen van het gebied met als doel het maaiveld te inspecteren op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkscherven, fragmenten bot, natuursteen, houtskool enzovoorts. Dit materiaal kan duiden op archeologische sporen in de ondergrond. Aangezien de percelen hoofdzakelijk uit grasland of bosschages bestonden en daardoor een matige vondstzichtbaarheid hadden, werd met name gefocust op slootkanten, open plekken, molshopen en verhogingen.

Tijdens de veldkartering werden op twaalf locaties vondsten, in totaal 31, verzameld. Het materiaal dateerde uit de periode tussen de 12^e en de 20^e eeuw. Op grond van de geringe concentratie en het ontbreken van andere aanwijzingen werd een relatie met bewoning ter plaatse niet aannemelijk geacht. Het materiaal dient als afval te worden beschouwd, dat door bemesting over het land is verspreid. Evenmin werden in het zuidelijke deel van het gebied aanwijzingen gevonden voor neolithische bewoning op de geulafzettingen van Calais III⁹. Er werd daar geen ouder materiaal gevonden dan uit de Late Middeleeuwen. Deze vondsten hangen evenwel niet samen met bewoning ter plaatse. Het zuidelijk deel strekt zich namelijk uit in een droogmakerij, waarvan het middeleeuwse niveau door vervening is verloren is gegaan.

In het zuidelijk deel bevindt zich een AMK-terrein¹⁰, waar op basis van vondstmateriaal een middeleeuwse huisterp werden vermoed. Op grond van de ligging in een droogmakerij werd de aanwezigheid van een huisterp echter niet waarschijnlijk geacht. Uit de controleboring bleek dat de bovenste 50 cm uit kleiige veenrestanten bestond met daaronder direct geulafzettingen behorende tot Calais III¹¹. De verhoging in het landschap is niet het resultaat van menselijk handelen, maar wordt veroorzaakt door reliëfinversie.

Gesteld werd dat het vondstmateriaal dat ter plaatse van het AMK-terrein is aangetroffen mogelijk samenhangt met voormalige middeleeuwse bewoning aan de zuidrand van het gebied. Weliswaar is deze bewoning bij het uitvenen van het gebied verdwenen, maar vermoedelijk is de bovenlaag rondom de boerderijen ontgraven en na het uitvenen teruggestort. Daarbij zijn scherven en afval uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd in bovengrond van het uitgeveende gebied terecht gekomen.

Op grond van de resultaten van de veldkartering en een controleboring werden in het gebied geen bewoningssporen meer verwacht.

2.3 Analyse resultaten bureauonderzoek en veldkartering

Voorafgaand aan het onderhavige onderzoek is het in 2005 uitgevoerde onderzoek voorgelegd aan mevrouw M. Kerkhof (Erfgoed Delft), de deskundige namens het bevoegd gezag, de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Zij concludeerde dat het in 2005 uitgevoerde onderzoek op onderdelen achterhaald is en dat de gevolgde onderzoeksmethodiek niet meer volledig voldoet aan de huidige eisen die aan archeologisch onderzoek worden gesteld, de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3 en de vigerende richtlijnen van de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Gesteld werd dat het bureauonderzoek aan de huidige eisen voldoet, maar dat de veldkartering niet voldoende informatie heeft opgeleverd over de archeologische verwachting in het plangebied, omdat enkel het oppervlak is onderzocht.

⁷ Bult & Jongma 2006.

⁸ Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk volgens huidige lithostratigrafische indeling.

⁹ ibid.

¹⁰ monument 9.472.

¹¹ Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk volgens huidige lithostratigrafische indeling.

2.4 Archeologische verwachting en conclusies

Op de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente Pijnacker-Nootdorp strekt het plangebied zich uit in verschillende verwachtingszones (afb. 3). Ter plaatse van de 'Bergboezem' bevindt zich een zone met een vastgestelde middelhoge archeologische waarde (AMK-terrein), gebaseerd op de aanwezigheid van een laatmiddeleeuwse huisterp. Op grond van de ligging in een veenontginningsgebied wordt in overeenstemming met de conclusies van het bureauonderzoek en de veldkartering de aanwezigheid van een huisterp onwaarschijnlijk geacht.

Langs de Akerdijkseweg en de Zuideindseweg bevindt zich een zone met een hoge archeologische verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de aanwezigheid van een bewoningslint. Het bureauonderzoek heeft evenwel geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van historische bebouwing. Er worden daarom geen aan dit lint gerelateerde bewoningsresten verwacht.

Ter plaatse van zowel de 'Noord-Zuidverbinding' als de 'Bergboezem' bevindt zich een zone met een middelhoge verwachting. Ter plaatse van de 'Noord-Zuidverbinding' betreft dit geulafzettingen van de Gantel Laag, waarop archeologische resten uit de Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd aangetroffen kunnen worden. Ter plaatse van de 'Bergboezem' betreft dit geulafzettingen van het Laagpakket van Wormer, waarop archeologische resten uit het Neolithicum aangetroffen kunnen worden. De verwachting voor de genoemde zones dient, in tegenstelling tot de conclusies van het bureauonderzoek en de veldkartering, te worden gehandhaafd. Om inzicht te krijgen in de bodemopbouw en de eventuele aanwezigheid van eventuele archeologische indicatoren is de uitvoering van een Inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek noodzakelijk.

Het booronderzoek zal beperkt blijven tot de zogenoemde 'aandachtsgebieden', voor zover hier daadwerkelijk bodemingrepen plaatsvinden (afb.4). In de overige delen is op grond van de relatief beperkte diepte van de ingrepen en/of de geringe archeologische verwachting geen onderzoek noodzakelijk.

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het Inventariserend Veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.2. Tevens is de strategie voor het veldonderzoek afgestemd op de door de bevoegde overheid opgestelde richtlijnen. Op 1 oktober 2014 werd een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek werd vastgelegd. In lijn met de conclusie naar aanleiding van de gespecificeerde verwachting (par. 2.2) is gekozen voor een verkennend en karterend booronderzoek.

Met het verkennende booronderzoek zal de bodemopbouw en de mate van intactheid daarvan bepaald worden. Het leidt tot beantwoording van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van de ondergrond in het plangebied?
- In hoeverre is deze opbouw nog intact?
- Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied?
- Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?

Het karterende booronderzoek heeft als doel het plangebied systematisch te onderzoeken op het voorkomen van één of meerdere typen archeologische vindplaatsen. Het leidt tot beantwoording van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er indicatoren aangetroffen die verband houden met het verwachte type archeologische vindplaatsen?

Zo ja:

- Op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?
- Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?
- Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?
- Alhoewel niet het doel van dit type kartering, zijn er bij toeval indicatoren aangetroffen die verband houden met andere typen vindplaatsen?

Zo ja:

- Op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?
- Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?
- Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?
- In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?
- In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?
- Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het beantwoorden van de in par. 3.1.1 genoemde onderzoeksvragen is de volgende onderzoeksmethode voorschreven:

Aantal boringen:	32
Boorgrid:	ter plaatse van lijnelementen één of twee raaien met boringen met onderlinge afstand van 30 m
	ter plaatse van puntelementen één boring
Diepte boringen:	200 cm –mv, elke tiende boring tot 400 cm –mv
Boormethode:	Edelman met diameter 7 cm en guts met diameter 3 cm (handmatig)
Bemonstering:	versnijden en/of verbrossen

In het kader van voorgenomen herinrichting van het gebied zijn verschillende ingrepen gepland, die gepaard gaan met verstoring van de bodem. De bodemverstorende ingrepen bestaan uit het verbeteren van bestaande en het aanleggen van nieuwe kaden, het verbreden van bestaande en het aanleggen van nieuwe watergangen, de aanleg van fiets-, wandel- en ruiterpaden en de bouw van kunstwerken zoals bruggen.

Kunstwerken worden beschouwd als 'puntelementen' (één boring per kunstwerk). Kaden en watergangen worden beschouwd als 'lijnelementen' (één boring per 30 m). Echter, omdat alle kunstwerken aan of in de directe nabijheid van lijnelementen gerealiseerd zullen worden, zijn op deze locaties geen extra boringen gezet. De overige werkzaamheden, het dempen van watergangen en het kappen van bomen, gaan niet of nauwelijks gepaard met bodemverstoringen. Deze locaties zullen dan ook niet onderzocht worden.

Deze methode is gebaseerd op de Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel karterend booronderzoek van de SIKB, en heeft een betrouwbaarheid van 100% voor het opsporen van vindplaatsen uit de Bronstijd-Middeleeuwen met een archeologische laag en een oppervlakte van 500 – 2000 m². Vindplaatsen met een lage vondstdichtheid, een kleinere omvang (zoals Steentijdvindplaatsen), alsmede lineaire vindplaatsen en puntelementen kunnen hiermee niet worden gekarteerd.¹² Ter plaatse van de 'Noord-Zuidverbinding', waar vindplaatsen uit de Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden verwacht, kan de toegepaste boormethode, op grond van deze leidraad, als karterend worden beschouwd. In de 'Bergboezem', waar vindplaatsen uit het Neolithicum kunnen worden verwacht, heeft booronderzoek een meer verkennend karakter.

¹² Versie 1.0 van deze leidraad is op 30 maart 2006 vastgesteld door het CCvD Archeologie. De geactualiseerde versie is op 4 december 2012 door Tol et al. 2012 gepubliceerd.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.¹³ De X- en Y-coördinaten worden bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met een GPS met een nauwkeurigheid van 2 m. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

3.1.3 Monsternameplan

Relevante archeologische indicatoren zullen worden bemonsterd en indien mogelijk globaal worden gedetermineerd. Ook voor het onderzoek relevante bodemlagen zullen worden bemonsterd.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Veldinspectie en uitvoering Plan van Aanpak

Het plangebied wordt gevormd door rechthoekige, door sloten van elkaar gescheiden percelen, die hoofdzakelijk als weiland of grasland in gebruik zijn (afb. 5 en 6). Enkele percelen bestaan uit bos. In het gehele plangebied is geen bebouwing meer aanwezig. Op twee percelen in het noordelijk deel van het plangebied bevonden zich kassen, maar ten tijde van het veldwerk lag het gebied braak.

De boringen zijn grotendeels in overeenstemming met het Plan van Aanpak (PvA) uitgevoerd. Enkele boringen zijn een aantal meters verplaatst als gevolg van de aanwezigheid van dichte begroeiing.

3.2.2 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 7 en 8. De boorgegevens worden gepresenteerd in bijlage 1. Voor de boorkolommen, zie bijlage 2.

Noord-Zuidverbinding (boringen 1 t/m 10; afb. 7)

Uit het booronderzoek komt naar voren dat de diepere ondergrond (boring 7) in dit deel van het plangebied uit kalkrijke tot kalkarme, matig tot sterk siltige klei bestaat. Het sediment heeft een lichtblauwgrijze kleur, is bijna ongerijpt (slap) en bevat plantenresten.

De bovenste 30 cm van het pakket is enigszins weinig ontwikkeld: dit deel bestaat uit kalkloze, matig humeuze, matig siltige klei.

Vanaf 280 cm –mv gaat het kleipakket geleidelijk over in een 190 cm dik (boring 7) veenpakket met een donkerbruine tot donkergrijszwarte kleur. Het onderste deel bestaat voornamelijk uit zwak kleiig bos- en rietveen, het bovenste deel voornamelijk uit sterk kleiig rietveen. De diepteligging (ten opzichte van maaiveld) van het veen varieert van 50 tot 115 cm –mv.

Het veenpakket is aan de bovenkant scherp begrensd en gaat over in een 50 tot 115 cm dik kalkloos, matig tot sterk siltig kleipakket onderbroken door enkele dunne zandlaagjes. Het sediment heeft een lichtgrijze tot lichtgrijsbruine kleur met roestvlekken, is bijna gerijpt (matig stevig) tot gerijpt (stevig). De bovenste 15 tot 65 cm van het pakket is zwak tot matig humeus, is donkerder van kleur en bevat plaatselijk sporen puin.

Bergboezem (boringen 11 t/m 32; afb. 8)

Uit het booronderzoek komt naar voren dat de diepere ondergrond (boringen 12 en 26) in deel van het plangebied uit kalkrijke, zwak tot matig zandige klei bestaat. Het sediment heeft lichtgrijze kleur, is bijna ongerijpt (slap) en bevat plantenresten.

Vanaf 210 tot 240 cm –mv gaat het zwak tot matig zandige kleipakket over in sterk siltig kleipakket, waarvan het onderste deel kalkrijk is en het bovenste deel (vanaf 90 tot 120 cm –mv) kalkarm of kalkloos. De dikte varieert van 125 tot 170 cm –mv. Het sediment heeft onderin een lichtgrijze kleur en bovenin een lichtbruingrijze kleur met roestvlekken. Het is bijna ongerijpt (slap) en bevat rietresten. In enkele boringen worden de opeenvolging van sterk siltige klei onderbroken door een grijsbruine, kalkloze venige kleilaag met een dikte van 10 tot 20 cm. Ook deze laag is bijna ongerijpt (slap).

¹³ Bosch 2005; Nederlands Normalisatie-Instituut 1989.

De samenstelling van de ondergrond in de boringen 13, 14, 15, 17, 18, 20 en 31 wijkt af van de overige boringen. Hier bestaat de ondergrond hoofdzakelijk uit gelaagde, kalkrijke tot kalkloze, zwak tot zandige klei. Deze klei is half gerijpt (matig slap) tot bijna gerijpt (matig stevig).

De bovengrond wordt gevormd uit een 20 tot 85 cm dik pakket sterk kleilig veen met kleibrokken. De kleur van het veen varieert van donkergrijsbruin tot donkerbruin. In het pakket zijn plaatselijk sporen baksteen, cement, glas aangetroffen. In boring 29 is tussen 40 en 60 cm –mv sprake van een sterk puinhoudende laag. In boring 26 is een fragment witbakkend aardewerk uit de Nieuwe tijd aangetroffen.

3.2.3 Interpretatie

Noord-Zuidverbinding (boringen 1 t/m 10; afb. 7)

De diepere ondergrond bestaat uit kwelderafzettingen, onderdeel van het Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk. Op grond van de geringe mate van rijping is het niet waarschijnlijk dat deze afzettingen in het Neolithicum een geschikte ondergrond boden voor bewoning.

Het bovenliggende veenpakket betreft het Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop en duidt op de aanwezigheid van een kustmoeras. De kleibijmenging in het veen duidt op de aanwezigheid van enige mariene invloed. Er zijn geen geoxideerde of veraarde lagen gevonden. Het veen lijkt in de periode Bronstijd - IJzertijd niet voldoende ontwaterd te zijn geweest. Vermoedelijk was in het plangebied op het veen geen bewoning mogelijk.

Het op het veen gelegen kleipakket wordt op grond van de samenstelling (matig tot sterk siltig) geïnterpreteerd als geulafzettingen. Op grond van de ligging van het plangebied moeten deze toegeschreven worden aan het Gantelsysteem. Uit waarnemingen in de omgeving blijkt dat kreekruigen in de Romeinse tijd werden uitgekozen als bewoningslocatie. Op grond van het ontbreken van indicatoren lijkt in het plangebied geen sprake te zijn geweest van bewoning op de aangetroffen geulafzettingen. Ook bewoning in latere perioden lijkt niet waarschijnlijk.

De zwak tot matig humeuze bovenlaag betreft de huidige bouwvoor. De hierin aangetroffen puinresten hebben geen archeologische betekenis.

Bergboezem (boringen 11 t/m 32; afb. 8)

De (diepere) ondergrond bestaat uit kwelderafzettingen, onderdeel van het Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk. Op grond van de geringe mate van rijping is het niet waarschijnlijk dat deze afzettingen in het Neolithicum een geschikte ondergrond boden voor bewoning.

Uitgezonderd zijn de boringen waar de ondergrond uit zwak tot sterk zandige klei bestaat. Hier is sprake van een fossiele getidekreek. Op de kreekruigen, die door verschillen in klink hoger in het landschap lagen, kan in het Neolithicum bewoning hebben plaatsgevonden. Echter, in geen van de boringen is een duidelijk humeus en/of ontkalkt niveau waargenomen. Ook zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

De bovengrond, die uit sterk kleilig veen bestaat, wordt geïnterpreteerd als restveen, waarvan de bovenste decimeters door grondbewerking in het kader van de landbouw is omgewerkt. Het hierin aangetroffen vondstmateriaal is vermoedelijk van elders afkomstig en heeft geen archeologische betekenis. De sterk puinhoudende laag in boring 29 betreft een restant van een ingegraven drainagebuis.

3.3 Conclusies

De in paragraaf 3.1.1 gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Wat is de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van de ondergrond in het plangebied?*

De diepere ondergrond ter plaatse van de 'Noord-Zuidverbinding' bestaat uit kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk). Deze worden afgedekt door een veenpakket (Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop). Dit veen gaat naar boven toe over in geulafzettingen van het Gantelsysteem (Gantel Laag, Laagpakket van Walcheren binnen de Formatie van Naaldwijk).

De (diepere) ondergrond in de 'Bergboezem' bestaat eveneens uit kwelderafzettingen (Laagpakket van Wormer binnen de Formatie van Naaldwijk). In de boringen 13, 14, 15, 18, 20 en 31 is er sprake van een fossiele getidekreek. De bovengrond wordt gevormd door een pakket sterk kleiig restveen.

- *In hoeverre is deze opbouw nog intact?*
Afgezien van de bovenste 20 tot 60 cm van het profiel, dat door grondbewerking in het kader van de landbouw is omgewerkt, is de bodemopbouw intact.
- *Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied?*
In de boringen 13, 14, 15, 17, 18, 20 en 31 is er sprake van kreekafzettingen bestaande uit zwak tot sterk zandige klei. Gezien het ontbreken van een potentieel niveau is de kans op de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen echter klein.
- *Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?*
De top van de kreekafzettingen bevinden zich op 20 tot 70 cm –mv (4,51 tot 5,18 m – NAP).
- *Zijn er indicatoren aangetroffen die verband houden met het verwachte type archeologische vindplaatsen?*
Nee, er zijn geen indicatoren aangetroffen die verband houden met vindplaatsen uit de Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd ('Noord-Zuidverbinding') en het Neolithicum ('Bergboezem').
Zo ja:
  - *Op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?*
n.v.t.
  - *Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?*
n.v.t.
  - *Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?*
n.v.t.
- *Alhoewel niet het doel van dit type kartering, zijn er bij toeval indicatoren aangetroffen die verband houden met andere typen vindplaatsen?*
In de bovengrond zijn plaatselijk sporen puin aangetroffen. Deze houden evenwel geen verband met een vindplaats.
Zo ja:
  - *Op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP zijn deze archeologische indicatoren aangetroffen?*
n.v.t.
  - *Wat is de horizontaal ruimtelijke spreiding van deze archeologische indicatoren?*
n.v.t.
  - *Wat is de aard en ouderdom van deze indicatoren?*
n.v.t.
- *In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?*
De archeologische verwachting dient naar laag te worden bijgesteld.
- *In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?*
De kans dat archeologische waarden bedreigd worden door de toekomstige planontwikkeling wordt gering geacht.
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*
Het plangebied is voldoende onderzocht.

4 Aanbeveling

De resultaten van het Inventariserend veldonderzoek zijn in lijn met de resultaten van de in 2005 uitgevoerde veldkartering.

ADC ArcheoProjecten adviseert om de onderzochte delen van het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Bult, E.J. & S.H. Jongma**, 2006: *Ruyven-Zuid in de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Inventariserend Veldonderzoek door veldkartering*. Delftse Archeologische Rapporten nr. 68. Delft.
- Kerkhof, M.**, 2009: *Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart Pijnacker-Nootdorp*. Delftse Archeologische Rapporten nr. 96. Delft.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB**, 2013: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen**, 2012: *Leidraad inventariserend veldonderzoek*. Gouda (SIKB uitgave, geactualiseerde versie).

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<https://easy.dans.knaw.nl>
<http://ahn.geodan.nl/ahn>
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

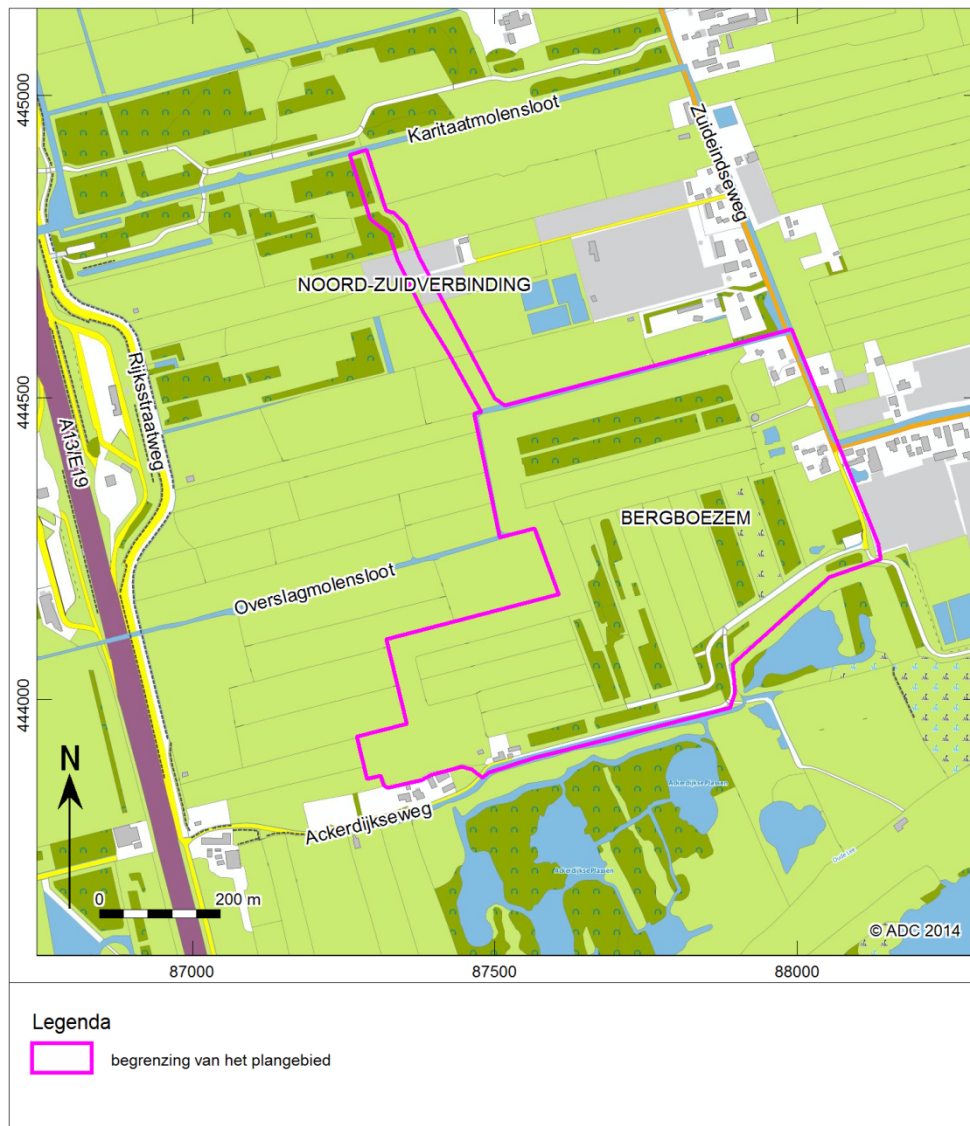
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Plangebied geprojecteerd op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Pijnacker-Nootdorp
Afb. 4 Ligging van de gedefinieerde aandachtsgebieden binnen het plangebied
Afb. 5 Plangebied geprojecteerd op een luchtfoto uit 2006
Afb. 6 Foto van het plangebied (zuidoostelijk deel 'Bergboezem')
Afb. 7 Boorpuntenkaart geprojecteerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland ('Noord-Zuidverbinding')
Afb. 8 Boorpuntenkaart geprojecteerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland ('Bergboezem')

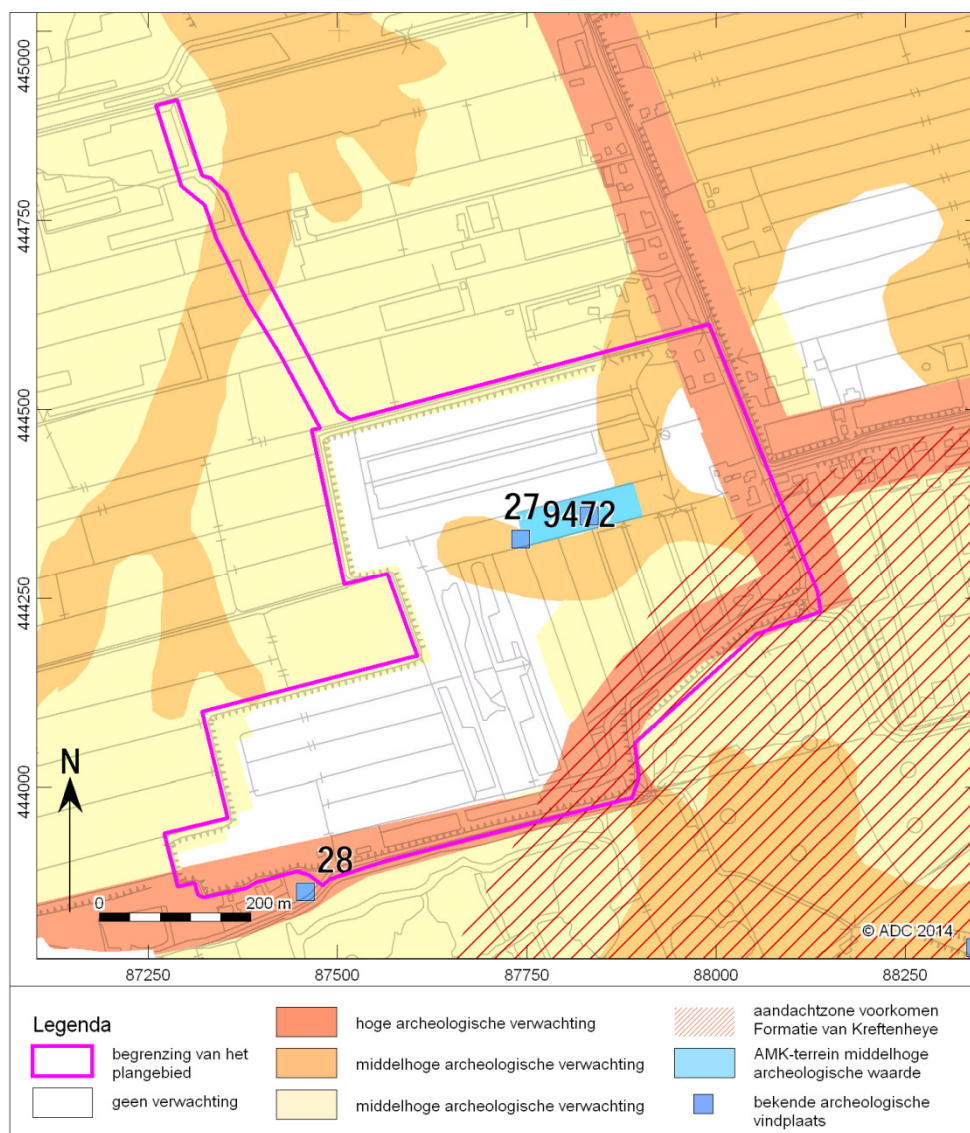
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

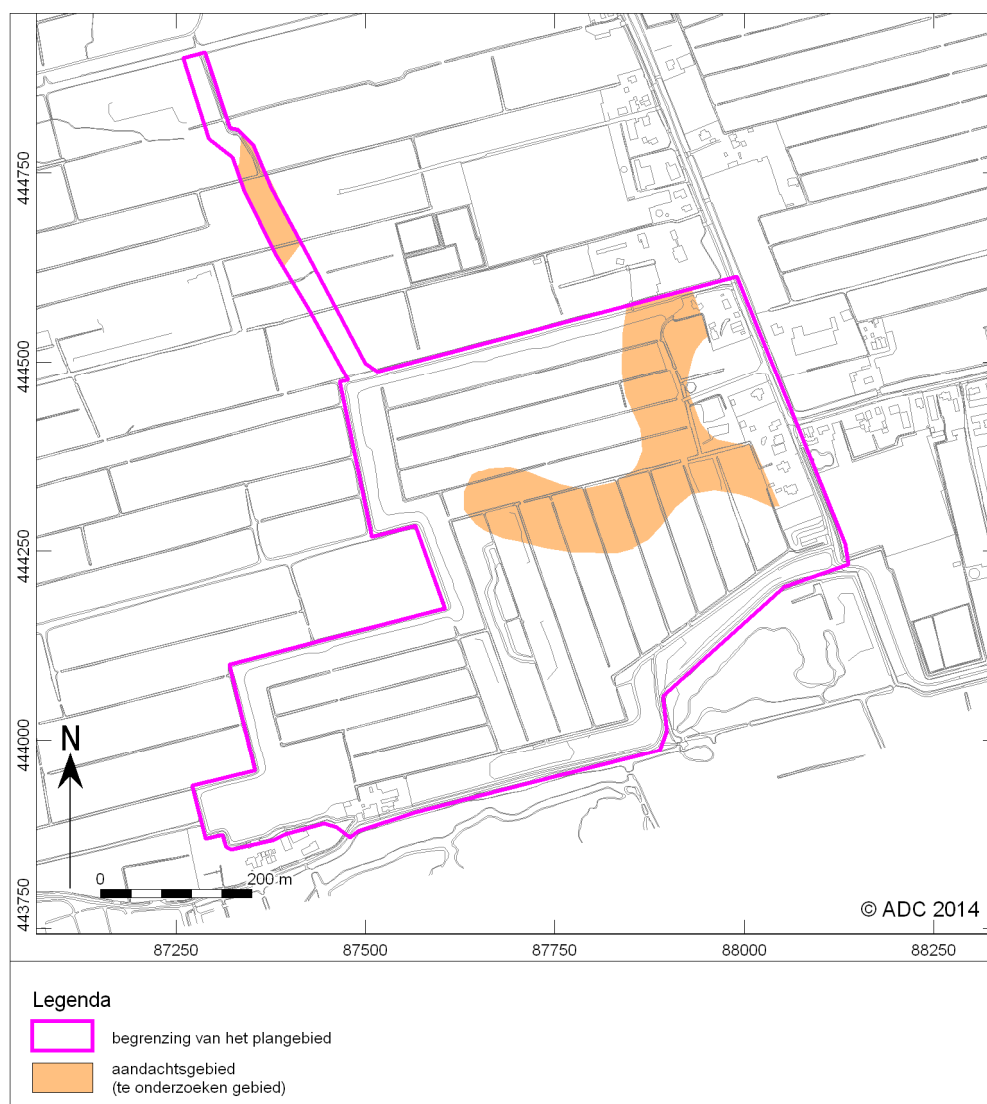

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Plangebied geprojecteerd op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Pijnacker-Nootdorp

Afb. 4 Ligging van de gedefinieerde aandachtsgebieden binnen het plangebied

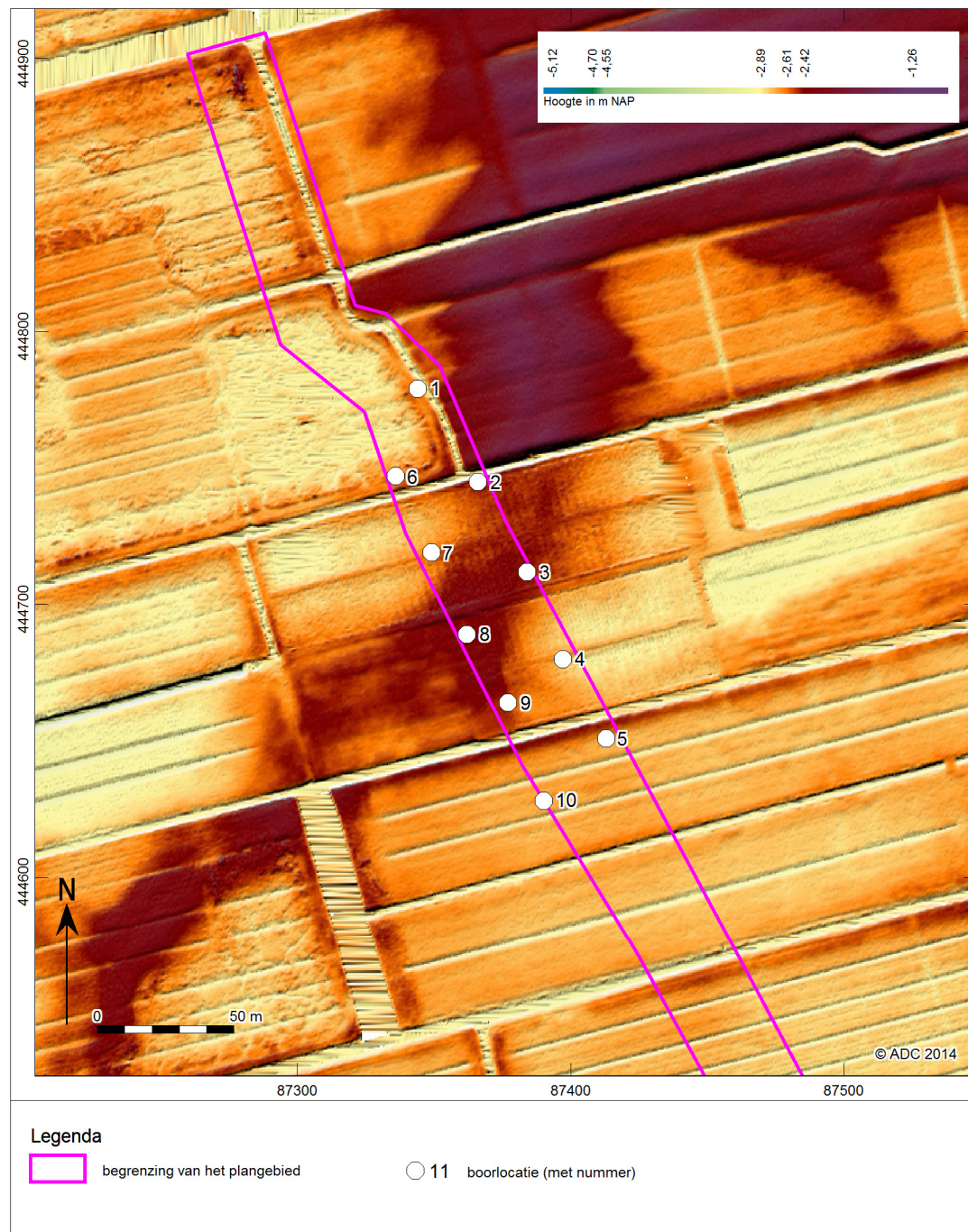

Afb. 5 Plangebied geprojecteerd op een luchtfoto uit 2006

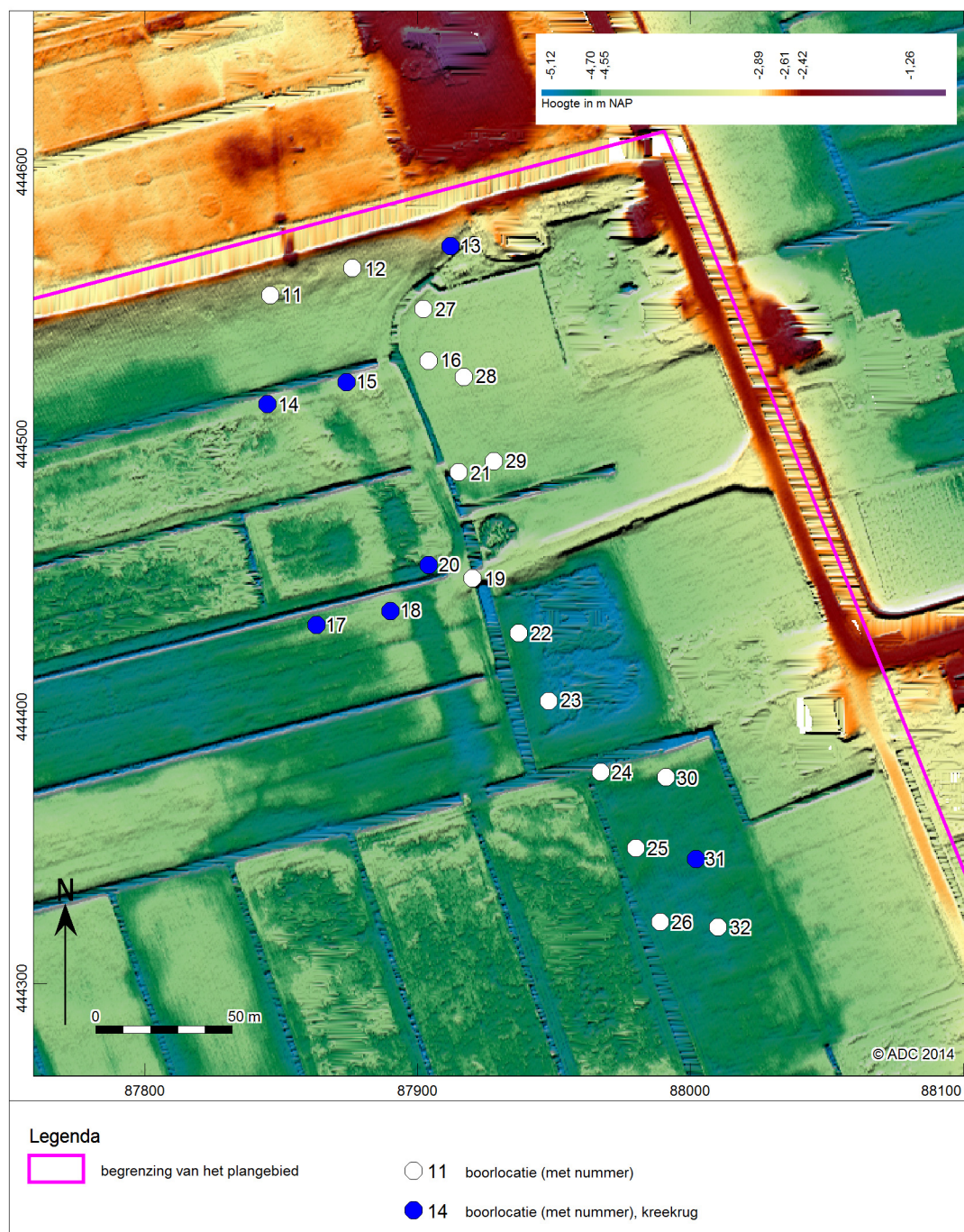
Afb. 6 Foto van het plangebied (zuidoostelijk deel 'Bergboezem')

Afb. 7 Boorpuntenkaart geprojecteerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland ('Noord-Zuidverbinding')

Afb. 8 Boorpuntenkaart geprojecteerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland ('Bergboezem')

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maatveldhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodem-horizonten-	overig
1	087344	444779	-254	0	20	klei	matig siltig;matig humeus		grijs-bruin	kalkloos			A-horizont	stevig
				20	50	klei	matig siltig		licht-grijs	kalkloos	spoor roestvlekken			stevig
				50	90	veen	sterk kleilig		donker-grijs-zwart	kalkloos				
				90	200	veen	zwak kleilig		donker-bruin	kalkloos				rietveen;weinig schelpmateriaal
2	087366	444745	-246	0	45	klei	sterk siltig;zwak humeus		grijs-bruin	kalkloos		spoor puinresten	A-horizont	omgewerkte grond;matig stevig
				45	75	klei	sterk siltig		licht-grijs-bruin	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	matig stevig
				75	90	klei	matig siltig;matig humeus		grijs-bruin	kalkloos				matig stevig
				90	115	veen	mineraalarm		bruin	kalkloos				rietveen
				115	170	veen	sterk kleilig		donker-grijs-bruin	kalkloos				spoor kleilagen
				170	200	veen	zwak kleilig		donker-bruin	kalkloos			C-horizont	mosveen
3	087384	444712	?	0	30	klei	sterk siltig;matig humeus		grijs-bruin	kalkloos			A-horizont	basis scherp
				30	70	klei	zwak zandig		licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	weinig zandlagen;stevig
				70	110	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken			matig stevig
				110	175	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos				spoor kleilagen;spoor schelpenlagen;basis scherp
				175	200	veen	zwak kleilig		donker-bruin	kalkloos			C-horizont	bosveen

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maasveldhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodem-horizonten	overlig
4	087397	444680	-257	0	45	klei	sterk siltig;matig humeus	bruin-grijs	kalkloos			E-horizont	
				45	75	klei	sterk siltig	licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	stevig
				75	105	veen	sterk kleilig	donker-grijs	kalkloos				
				105	200	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos				rietveen;rietbroekveen
5	087413	444651	-258	0	20	klei	matig siltig;zwak humeus	licht-grijs-bruin	kalkloos	spoor roestvlekken		A-horizont	stevig
				20	35	klei	matig siltig	licht-bruin	kalkloos	veel roestvlekken		C-horizont	stevig
				35	100	veen	zwak kleilig	donker-grijs-zwart	kalkloos			C-horizont	licht veraard
				100	200	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos			C-horizont	rietveen
6	087336	444747	-277	0	30	klei	matig siltig;zwak humeus	bruin-grijs	kalkloos	spoor roestvlekken		A-horizont	
				30	60	klei	matig siltig	bruin-grijs	kalkloos	weinig roestvlekken		C-horizont	basis scherp
				60	90	veen	sterk kleilig	donker-grijs-zwart	kalkloos			C-horizont	
				90	160	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos			C-horizont	mosveen
				160	200	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos			C-horizont	rietveen
7	087349	444719	?	0	65	klei	sterk siltig;zwak humeus	bruin-grijs	kalkloos			A-horizont	zandbrokken;basis scherp
				65	90	klei	sterk siltig	licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	stevig
				90	170	veen	sterk kleilig	donker-bruin-grijs	kalkloos			C-horizont	

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maasivelidhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene	bodem-horizonten	overig
8	087362	444689	-210	170	210	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos			C-horizont	mosveen
				210	280	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos		C-horizont	rietveen	
				280	310	klei	matig siltig;matig humeus	licht-bruin	kalkloos		C-horizont	slap;weinig plantenresten;venig	
				310	330	klei	sterk siltig	licht-blauw-grijs	kalkarm		C-horizont	spoor plantenresten;slap	
				330	400	klei	sterk siltig	licht-blauw-grijs	kalkrijk		C-horizont	zeer slap	
9	087377	444664	-233	0	40	klei	sterk siltig;matig humeus	grijs-bruin	kalkloos			A-horizont	basis scherp
				40	75	klei	zwak zandig	licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken	C-horizont	weinig zandlagen;stevig	
				75	115	klei	sterk siltig	licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken	C-horizont	matig stevig	
				115	175	veen	sterk kleilig	donker-bruin-grijs	kalkloos			basis scherp	
				175	200	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos		C-horizont	mosveen	
10	087390	444628	-253	0	45	klei	sterk siltig;matig humeus	grijs-bruin	kalkloos	spoor baksteen		A-horizont	zandbrokken
				45	75	klei	sterk siltig	licht-grijs	kalkrijk	veel roestvlekken	C-horizont	stevig;basis scherp	
				75	140	veen	sterk kleilig	donker-bruin	kalkloos		C-horizont	spoor schelpenlagen; spoor kleilagen	
				140	200	veen	zwak kleilig	donker-bruin	kalkloos		C-horizont	mosveen	
				0	15	klei	matig siltig;zwak humeus	licht-grijs-bruin	kalkloos	spoor roestvlekken	A-horizont	stevig	
													15
				30	80	veen	zwak kleilig	donker-bruin-zwart	kalkloos				licht veraard

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	massievelandhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodem-horizonten	overig
11	087846	444553	-276	80 140	veen veen	zwak kleilig zwak kleilig		donker-bruin donker-bruin	kalkloos kalkloos				mosveen rietveen
				0 70	veen klei	sterk kleilig sterk siltig		donker-bruin licht-bruin-grijs	kalkloos kalkloos	spoor baksteen		A-horizont C-horizont	basis scherp matig stevig
				100	klei	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	matig slap
				120	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	spoor zandlagen; zeer slap; spoor plantenresten
12	087876	444563	-345	0	veen	sterk kleilig		grijs-bruin	kalkloos	spoor roestvlekken		A-horizont	restveen
				20	veen	sterk kleilig		donker-grijs-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen; basis scherp
				85	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkloos			C-horizont	slap; spoor plantenresten
				120	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten; slap
				170	klei	sterk siltig; matig humeus		grijs-bruin	kalkloos			C-horizont	slap; weinig; veel plantenresten
				190	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor schelpmateriaal; spoor plantenresten; slap
				210	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap; spoor schelpmateriaal
13	087912	444571	-251	210 370	klei zand	sterk zandig sterk siltig		licht-grijs zeer fijn	kalkrijk kalkrijk			C-horizont	matig kleine spreiding
				0	veen	sterk kleilig		grijs-bruin	kalkloos	spoor baksteen		A-horizont	
				60	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	basis scherp
				80	klei	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkloos	veel roestvlekken		C-horizont	matig stevig
				100	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten; matig slap
14	087845	444513	-463	100	klei	matig zandig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten; matig slap

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maasvelthoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodem-horizonten	overlig
15	087874	444521	-454	0	30	veen	sterk kleilig		grijs-bruin	kalkloos			A-horizont	basis scherp;restveen
				30	70	klei	sterk zandig		licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	veel zandlagen;stevig
				70	130	klei	zwak zandig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		C-horizont	matig stevig;weinig zandlagen
				130	200	klei	zwak zandig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig zandlagen;matig slap
				0	25	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	basis scherp;restveen
				25	50	klei	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkloos	veel roestvlekken		C-horizont	matig stevig
16	087904	444529	-464	50	130	klei	zwak zandig		licht-bruin-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig zandlagen;matig slap
				130	200	klei	zwak zandig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten;weinig zandlagen;slap
				0	55	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos		spoor baksteen	A-horizont	basis scherp;restveen
				55	90	klei	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkarm			C-horizont	veel plantenresten;slap
				90	145	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap;veel plantenresten
				145	160	klei	sterk siltig;matig humeus		grijs-bruin	kalkloos			C-horizont	venig;slap
17	087863	444432	-440	160	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten; spoor schelpmateriaal; slap
				0	25	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen;basis scherp
				25	85	klei	matig siltig		licht-grijs-bruin	kalkloos			C-horizont	matig slap;veel plantenresten; weinig gele vlekken
				85	95	klei	matig siltig;matig humeus		donker-grijs	kalkloos				vegetatiehorizont;slap
				95	155	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap;spoor schelpmateriaal; spoor plantenresten
				155	165	klei	sterk siltig;zwak humeus		licht-grijs-bruin	kalkrijk			C-horizont	veel schelpmateriaal; veel plantenresten

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maatveldd hoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmedaiaan			nieuwwormingen			antropogene		bodem-horizonten	overlig
								kleur	kalkgehalte								
18	087890	444437	-446	165	200	klei	zwak zandig	licht-grijs	kalkrijk							C-horizont	slap
				0	20	veen	sterk kleilig	donker-bruin	kalkloos							A-horizont	basis scherp; restveen
				20	35	klei	zwak zandig	licht-bruin-grijs	kalkarm				spoor roestvlekken			C-horizont	spoor zandlagen; matig stevig
				35	110	klei	matig zandig	licht-bruin-grijs	kalkrijk							C-horizont	veel zandlagen; matig slap
				110	200	klei	matig zandig	licht-grijs	kalkrijk							C-horizont	veel zandlagen; spoor plantenresten; slap
19	087920	444449	-440	0	35	veen	zwak kleilig	zwart-bruin	kalkloos							A-horizont	restveen; basis scherp
				35	70	klei	sterk siltig	licht-grijs-bruin	kalkloos				veel roestvlekken			C-horizont	matig stevig
				70	85	klei	sterk siltig	licht-bruin-grijs	kalkrijk				veel roestvlekken			C-horizont	matig slap
				85	165	klei	sterk siltig	licht-grijs	kalkrijk								weinig plantenresten; slap
20	087904	444454	-427	165	200	klei	matig zandig	grijs	kalkrijk							C-horizont	spoor schelpmateriaal; slap
				0	25	veen	sterk kleilig	donker-bruin	kalkloos							A-horizont	restveen; basis scherp
				25	50	klei	zwak zandig	licht-grijs-bruin	kalkloos				veel roestvlekken			C-horizont	matig stevig; weinig zandlagen
				50	100	klei	zwak zandig	licht-bruin-grijs	kalkrijk				weinig roestvlekken				weinig zandlagen
				100	200	klei	zwak zandig	licht-grijs	kalkrijk								weinig zandlagen; slap; spoor plantenresten
21	087915	444488	-437	0	30	veen	sterk kleilig	donker-bruin	kalkloos							A-horizont	basis scherp; restveen
				30	60	klei	sterk siltig	licht-bruin	kalkarm				veel roestvlekken			C-horizont	matig slap; veel plantenresten
				60	200	klei	sterk siltig	licht-grijs	kalkrijk							C-horizont	veel plantenresten; slap; venige laag op circa 170 cm - mv

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maatveldhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodem-horizonten	overlig
22	087937	444429	-514	0	60	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen; kleibrokken; basis scherp
				60	100	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkarm			C-horizont	slap; weinig plantenresten ;spoor veenlagen
				100	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig plantenresten; slap ;spoor schelpmateriaal
23	087948	444404	-465	0	50	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen; kleibrokken; basis scherp
				50	80	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkarm			C-horizont	veel plantenresten;slap
				80	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig plantenresten; slap
24	087967	444378	-480	0	30	veen	zwak zandig		bruin	kalkloos		spoor baksteen;	A-horizont	kiezels, cementbrokken, recent glas, plastic deels veraard
				30	65	veen	zwak kleilig		donker-bruin	kalkloos			C-horizont	weinig plantenresten;slap
				65	80	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkarm			C-horizont	weinig plantenresten;slap
				80	145	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap
				145	150	veen	sterk kleilig		grijs-bruin	kalkloos			C-horizont	weinig plantenresten;spoor zandlagen
				150	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	
25	087900	444350	-509	0	60	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen
				60	75	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkloos			C-horizont	veel plantenresten;slap
				75	150	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap;weinig plantenresten
				150	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten; spoor zandlagen;slap
26	087989	444323	-493	0	40	veen	sterk kleilig		bruin	kalkloos		spoor aardewerk-fragmenten; spoor baksteen	A-horizont	fragment witbakkend aardewerk;bouwvoor

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaielhoopte (cm) NAP	bovengrens (cm) onder mv)	ondergrens (cm) onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene blijmengingen	bodem- horizonten	overlig
27	087902	444548 -409	40	70	veen	sterk kleilig			donker-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen
			70	100	klei	sterk siltig			licht-grijs	kalkloos			C-horizont	slap;weinig plantenresten
			100	180	klei	sterk siltig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig plantenresten;slap
			180	190	klei	sterk siltig;matig humeus			grijs-bruin	kalkrijk			C-horizont	veel schelpmateriaal; slap
			190	240	klei	sterk siltig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig plantenresten; slap; spoor schelpmateriaal; basis diffuus
			240	270	klei	matig zandig			licht-grijs	kalkrijk				
			270	340	klei	zwak zandig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap
			340	360	klei	matig zandig			licht-grijs	kalkrijk				spoor plantenresten
			360	400	klei	zwak zandig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap;spoor plantenresten
			0	45	veen	sterk kleilig			donker-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen;basis scherp
28	087917	444523 -436	45	70	klei	sterk siltig			licht-bruin-grijs	kalkloos			C-horizont	matig slap
			70	130	klei	sterk siltig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	veel plantenresten;slap
			130	145	klei	sterk siltig;matig humeus			grijs-bruin	kalkloos			C-horizont	slap;venig
			145	175	klei	sterk siltig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten; spoor schelpmateriaal;slap
			175	200	klei	zwak zandig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor schelpmateriaal; slap
			0	65	veen	sterk kleilig			donker-bruin	kalkloos			A-horizont	restveen;basis scherp
			65	100	klei	sterk siltig			licht-bruin-grijs	kalkloos			C-horizont	slap;veel plantenresten
			100	140	klei	sterk siltig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap;weinig plantenresten
			140	155	klei	matig siltig			grijs	kalkrijk				zeer slap
			155	170	klei	matig siltig;matig humeus			grijs-bruin	kalkloos			C-horizont	veel plantenresten;zeer slap
29	087928	444492 -427	170	200	klei	zwak zandig			licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig plantenresten;slap

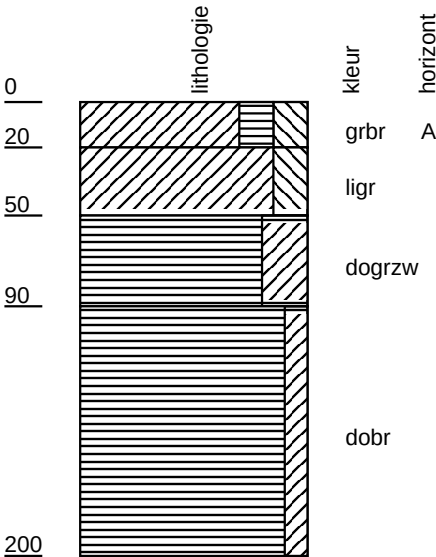
nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maaivelddhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmedaiaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	bodem-horizonten	overig
30	087991	444376	-487	0	40	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos		spoor baksteen	A-horizont	restveen
				40	60	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos		veel baksteen		restant drainagebuis?
				60	80	klei	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkarm			C-horizont	matig slap; veel plantenresten
				80	130	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig plantenresten; slap
				130	140	klei	sterk siltig; matig humeus		grijs-bruin	kalkarm			C-horizont	veel plantenresten; weinig schelpmateriaal; slap
				140	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap; spoor schelpmateriaal; weinig plantenresten
31	088002	444346	-488	0	30	veen	sterk zandig		bruin	kalkloos		spoor baksteen	A-horizont	omgewerkte grond
				30	80	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos				
				80	100	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkloos			C-horizont	slap; weinig plantenresten
				100	160	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap; weinig plantenresten
				160	170	veen	sterk kleilig		licht-grijs-bruin	kalkloos				
				170	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	slap
32	088010	444321	-489	0	30	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	
				30	40	klei	matig zandig		licht-grijs-bruin	kalkloos	weinig roestvlekken		C-horizont	weinig zandlagen; matig stevig
				40	100	klei	matig zandig		licht-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken		C-horizont	matig slap
				100	160	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk				spoor plantenresten; slap
				160	200	klei	zwak zandig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	weinig zandlagen; zeer slap
				0	60	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			A-horizont	steen; basis scherp
				60	170	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	veel plantenresten; slap
				170	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			C-horizont	spoor plantenresten

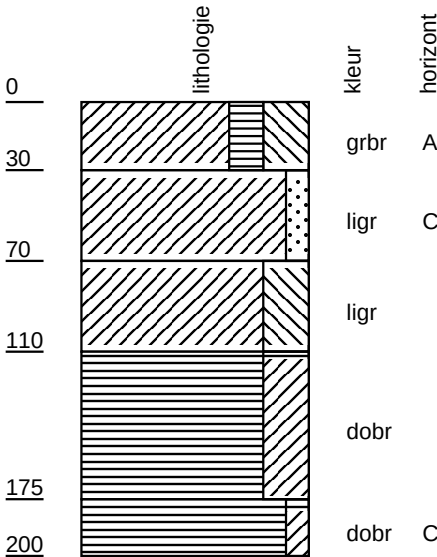

Bijlage 2 Boorkolommen

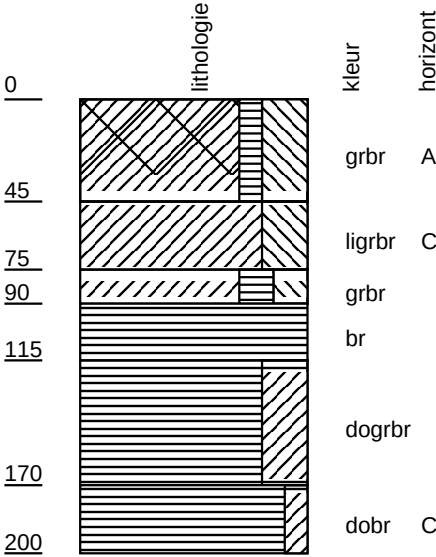
opname: 1

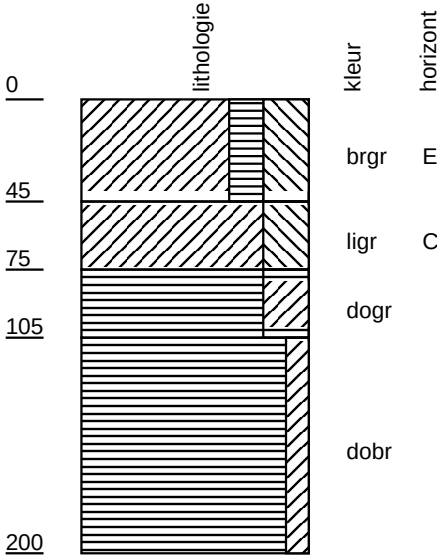
opname: 3

opname: 2

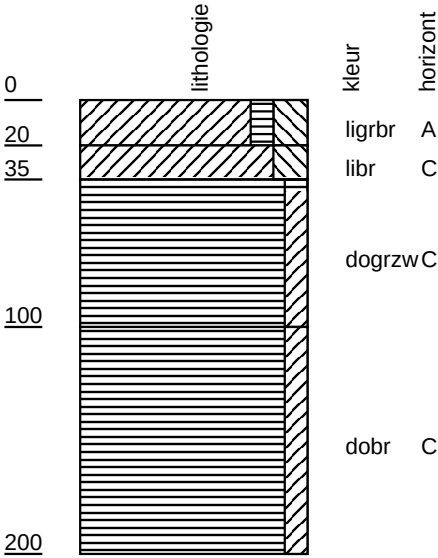

opname: 4

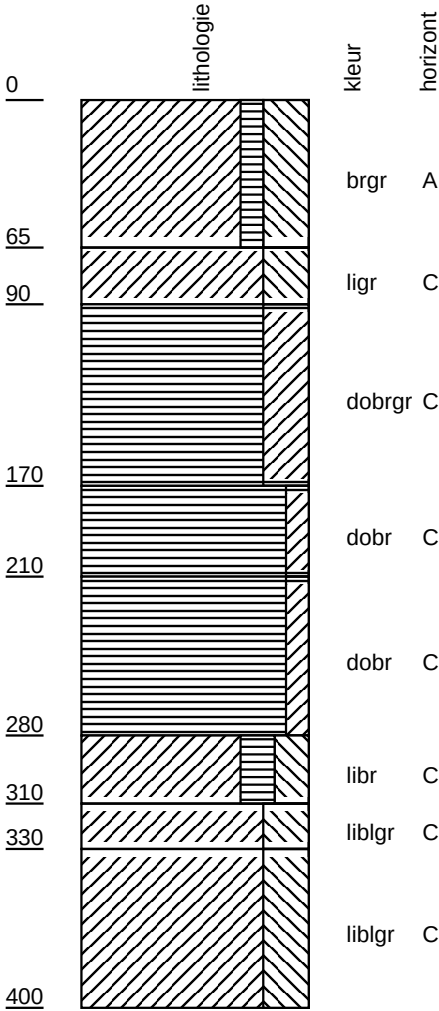

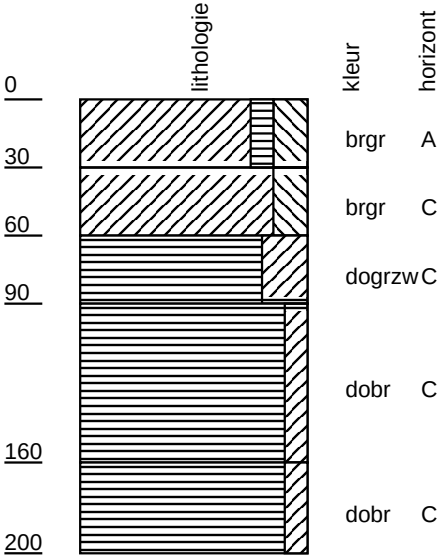
opname: 5

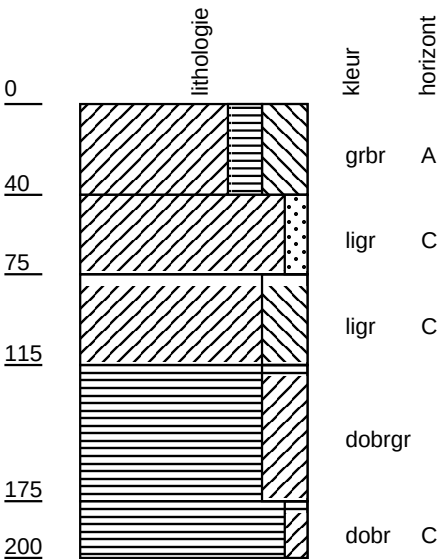
opname: 7

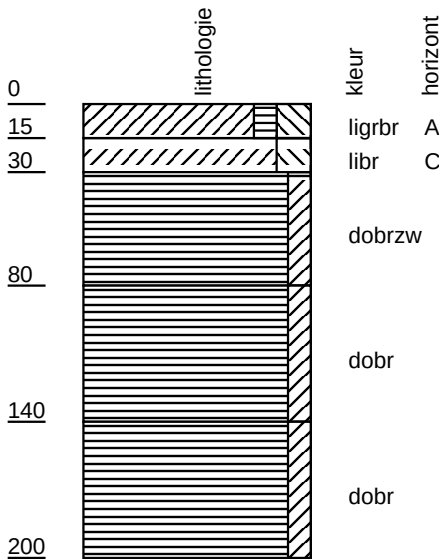
opname: 6

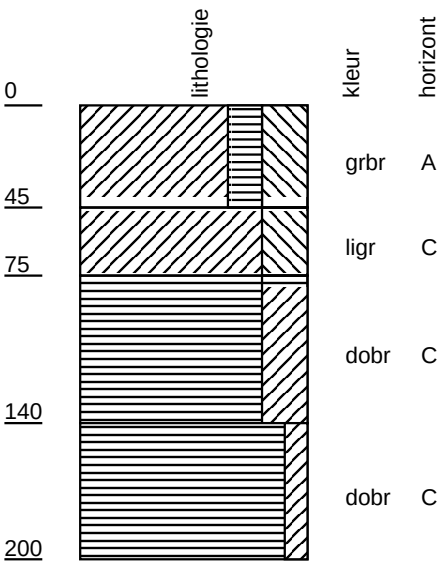
opname: 8

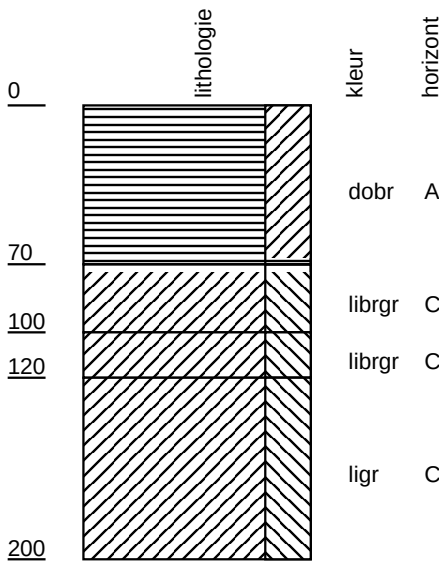
opname: 10

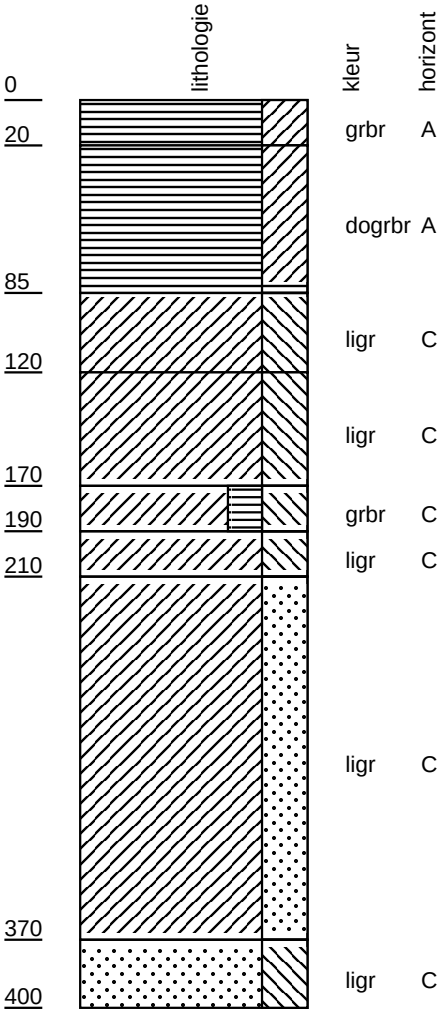
opname: 9

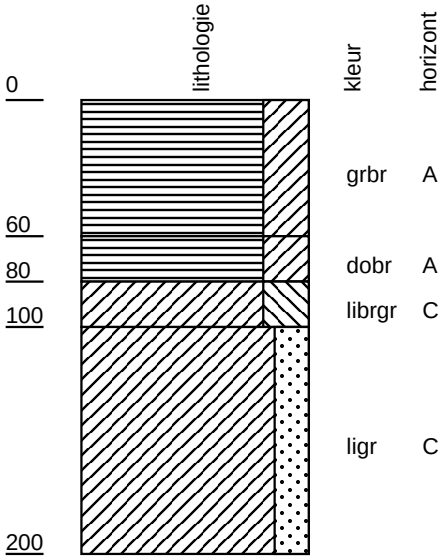
opname: 11

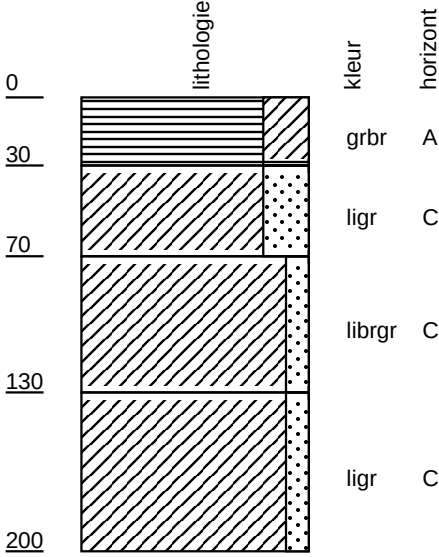
opname: 12

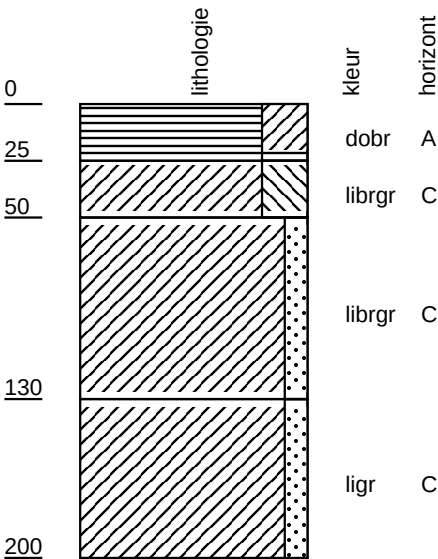
opname: 13

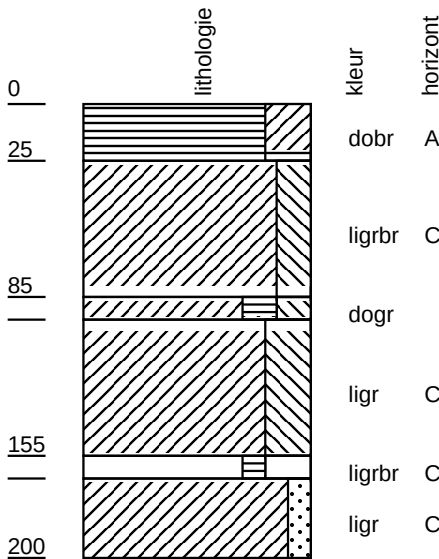
opname: 14

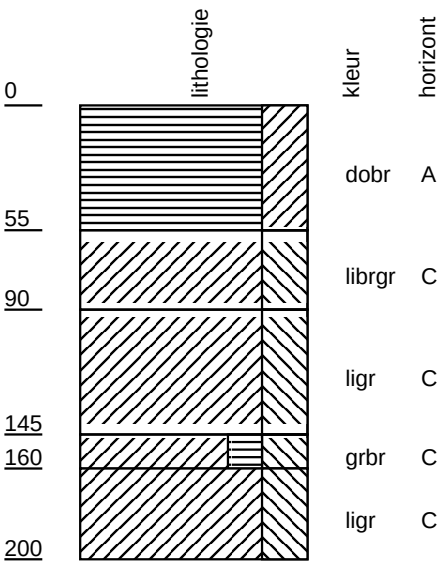
opname: 15

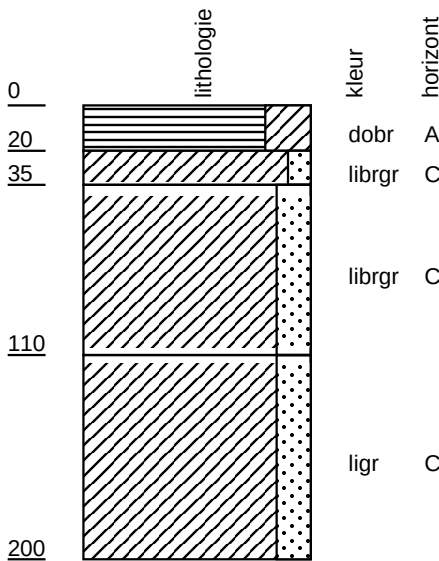
opname: 17

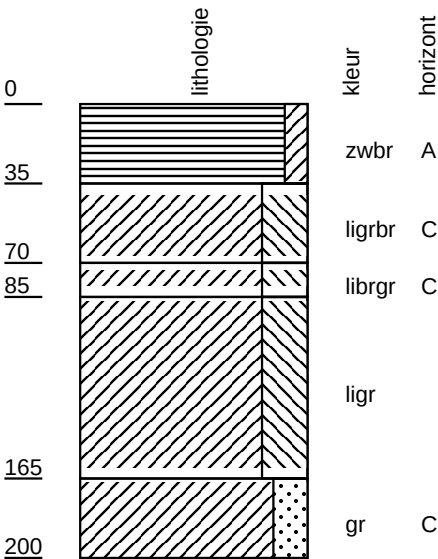
opname: 16

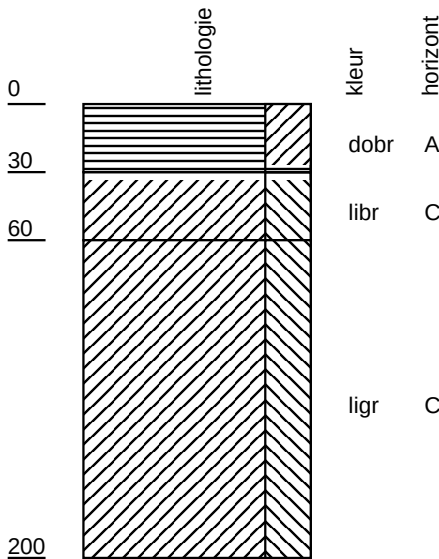
opname: 18

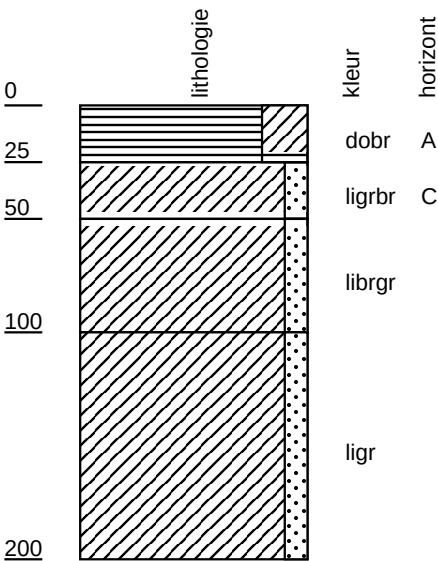
opname: 19

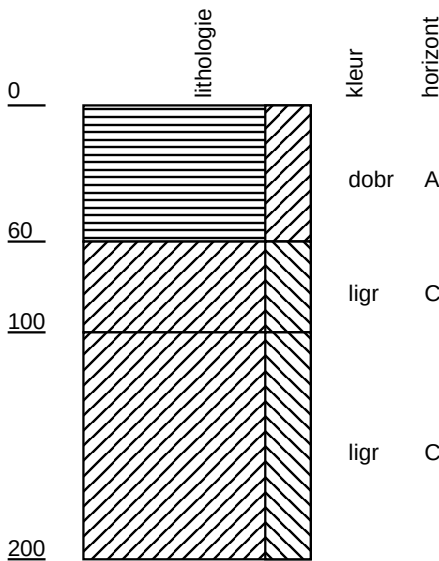
opname: 21

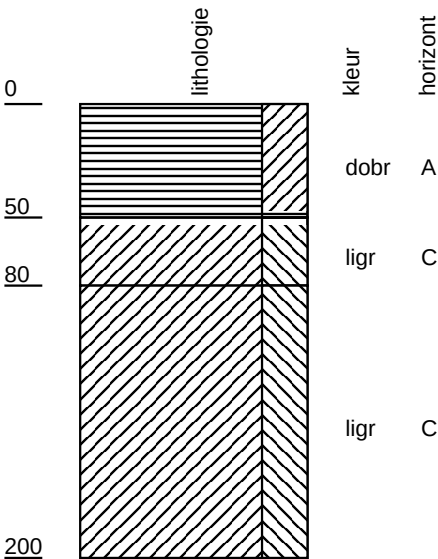
opname: 20

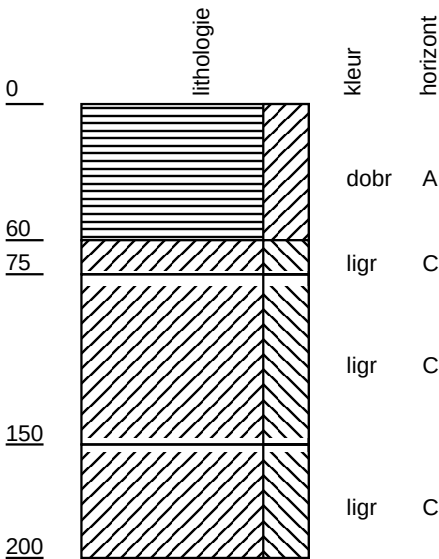
opname: 22

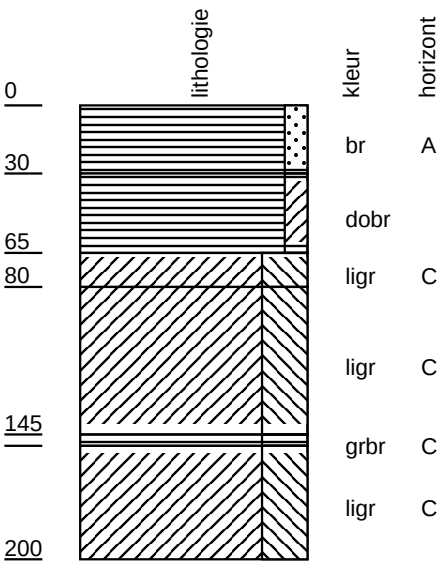
opname: 23

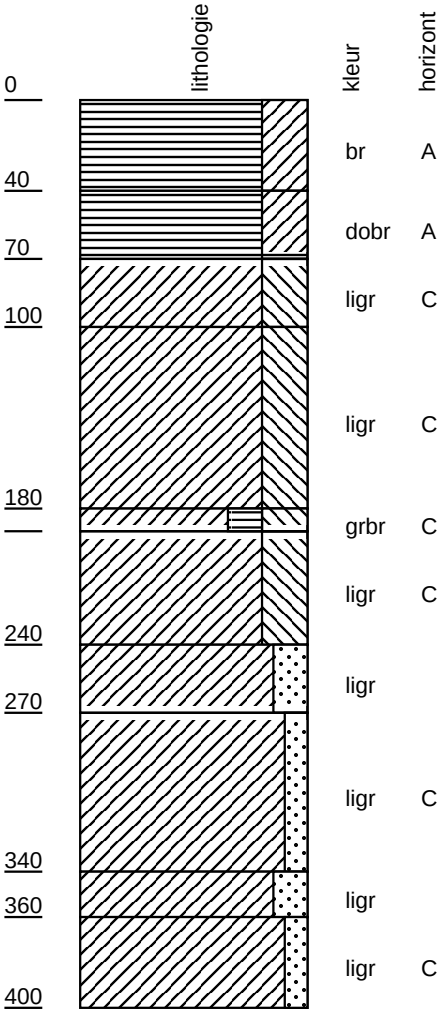
opname: 25

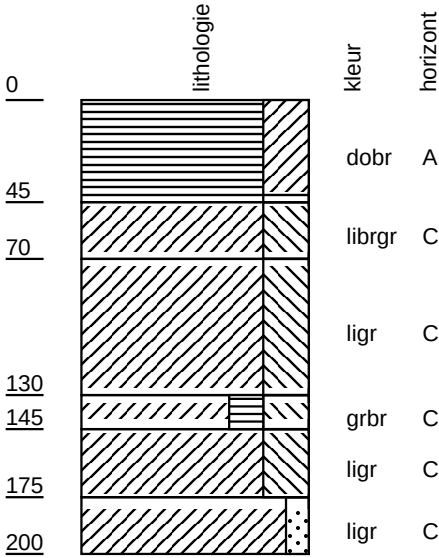
opname: 24

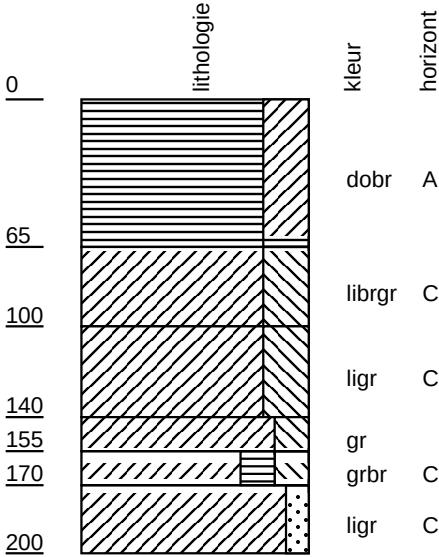
opname: 26

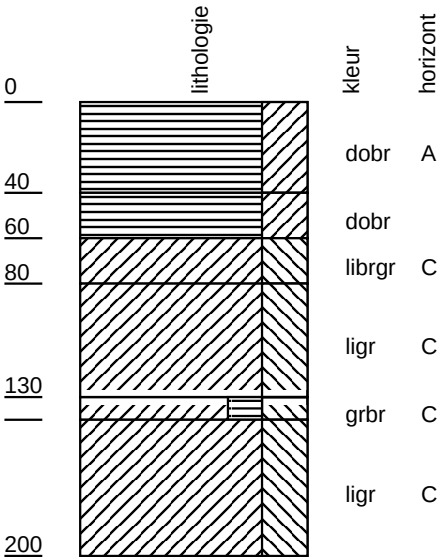
opname: 27

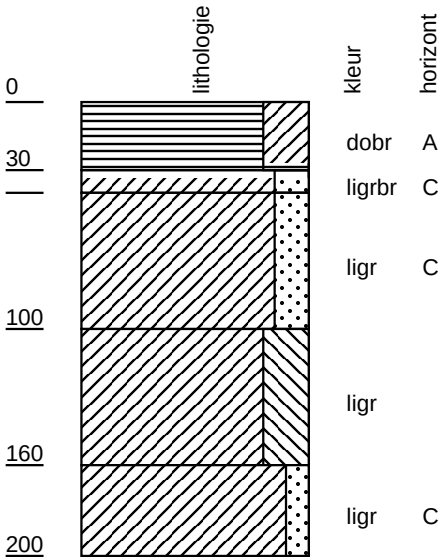
opname: 28

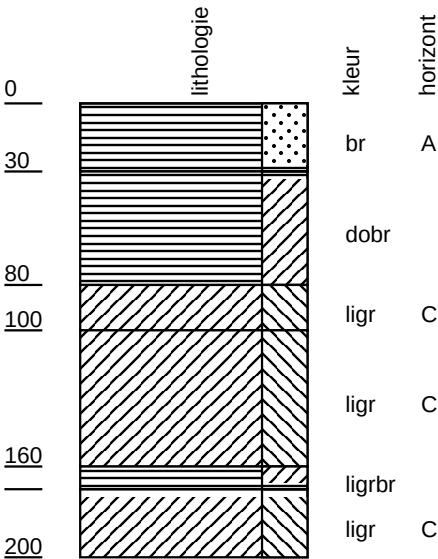
opname: 29

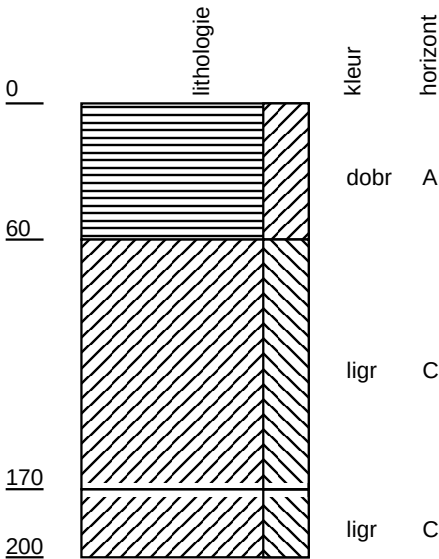
opname: 31

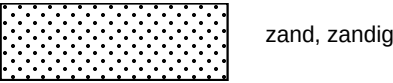
opname: 30

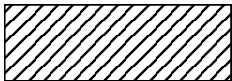
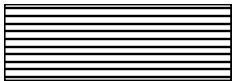
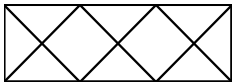
opname: 32

Legenda (getekend volgens NEN5104)

	leem, siltig
	klei, kleiig
	veen, humeus
	omgewerkt

De kleur van het sediment staat in kleine letters rechts van de kolommen. Achtereenvolgens worden de intensiteit, de bijkleur en de hoofdkleur vermeld. Minimaal wordt de hoofdkleur vermeld. De gebruikte codes zijn:

li = licht

bl = blauw

br = bruin

gr = grijs

zw = zwart

De bodems zijn beschreven volgens de handleiding bodemgeografisch onderzoek van het DLO-Staringcentrum. Daarin worden horizonten (in hoofdletters gecodeerd) en kleine-letter toevoegingen onderscheiden. De codes staan rechts naast de boorkolommen. De gebruikte lettercodes zijn:

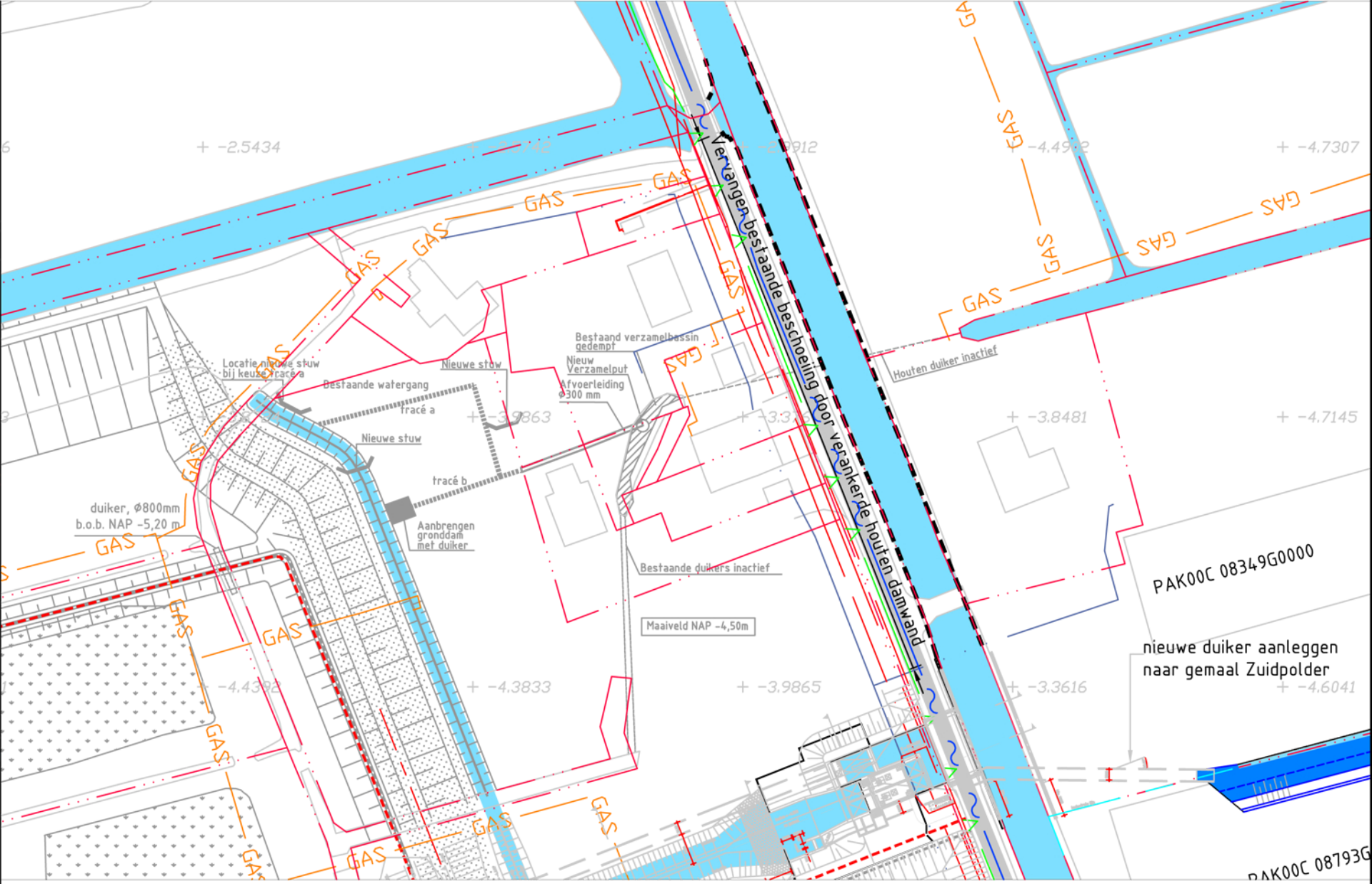
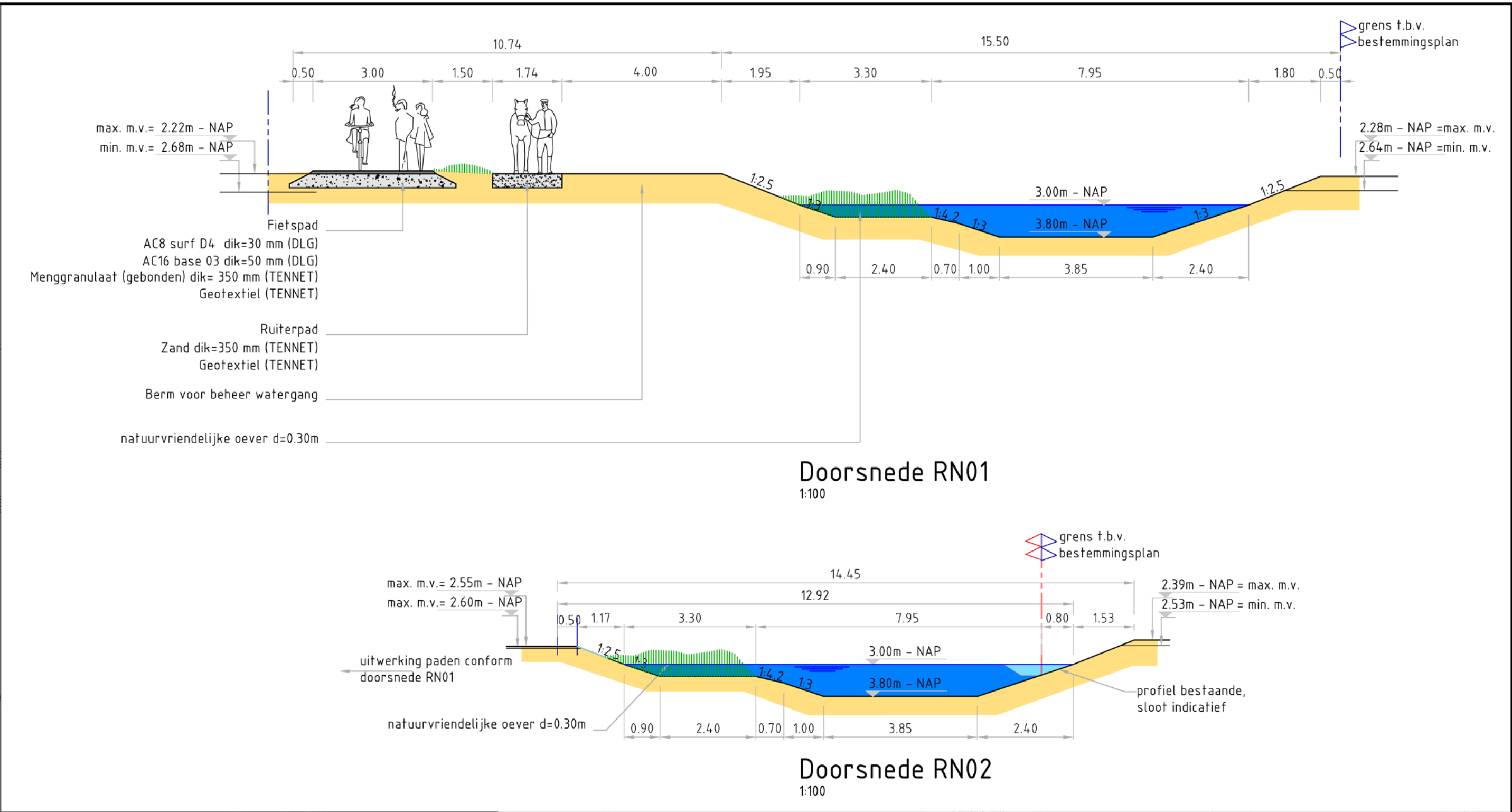
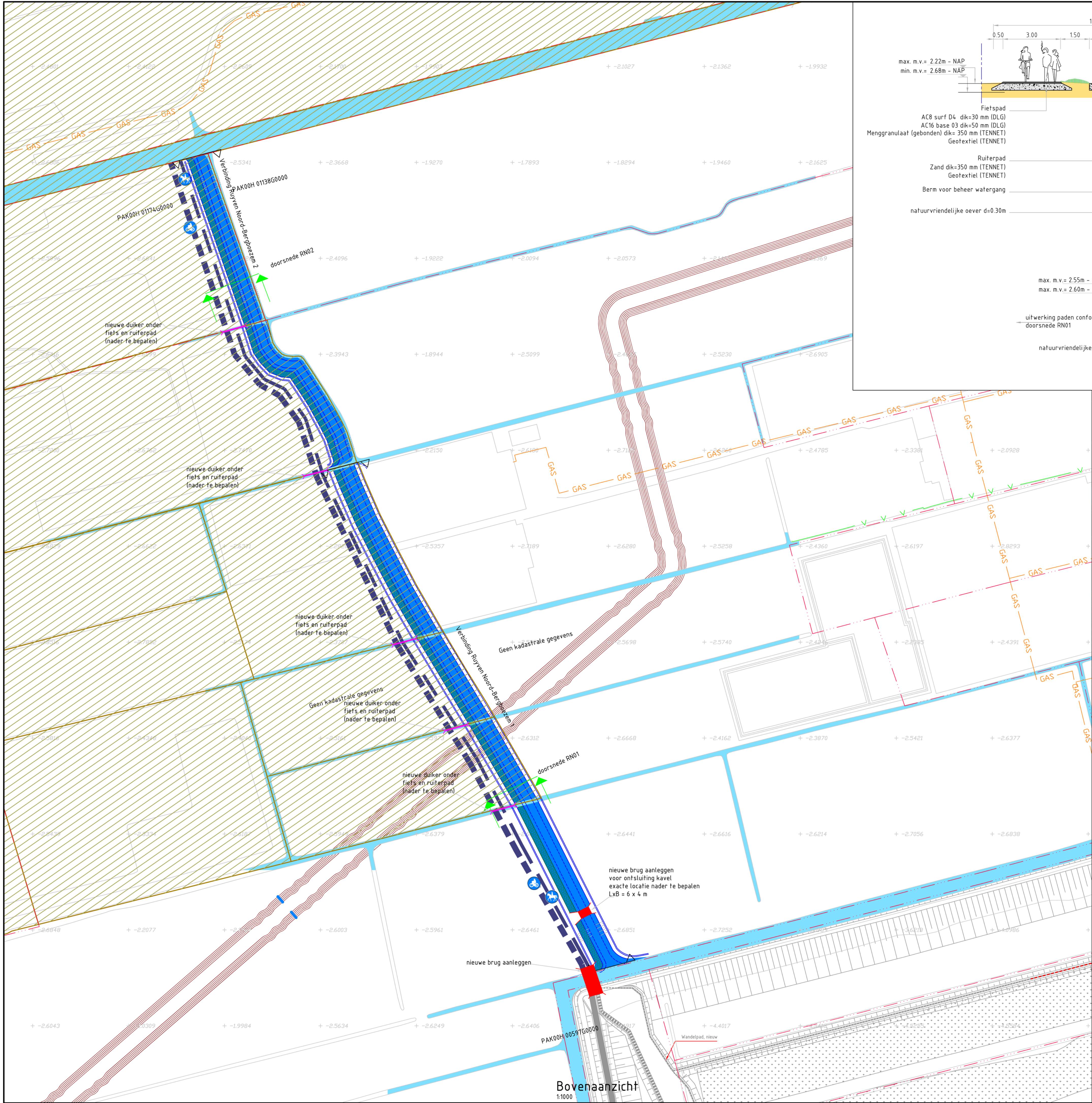
A = A horizont: Bovengrond van mineraal of moerig materiaal, aan het oppervlak ontstaan, relatief donker gekleurd; de organische stof is geheel of gedeeltelijk biologisch omgezet.

E = E horizont: Een minerale horizont die door verticale (soms laterale) uitspoeling is verarmd aan kleimineralen en/of sesquioxiden.

C = C horizont: Minerale of moerige horizont die weinig of niet is veranderd door bodemvorming, waarbij een O-, A-, E- of B-horizont wordt gevormd.

Doorgaans zijn de bovenliggende horizonten uit soortgelijk materiaal ontstaan.

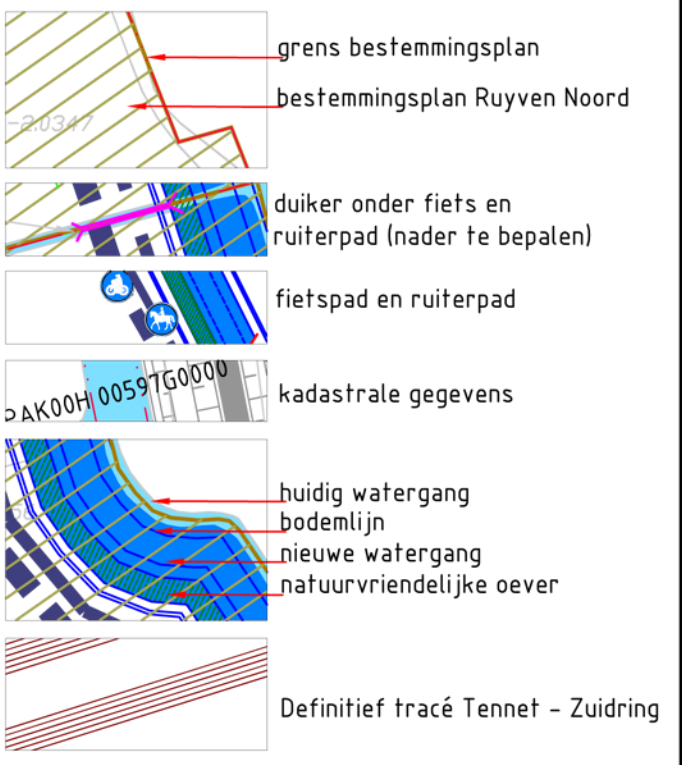

Bovenaanzicht nabij Toetocht

1:1000

Legenda

D	Aanpassingen n.a.v. opstellen ontwerpnota	RNIE	✓	PWK	✓	PWK	✓	22.mrt.2011
C	Wijziging in maatvoering en kader	RNIE	✓	PWK	✓	PWK	✓	28.okt.2009
B	Verduidelijking vervangen beschouwing Toetocht	RNIE	✓	PWK	✓	PWK	✓	18.aug.2009
A	Toevoegen schakelingen	RNIE	✓	PWK	✓	PWK	✓	30.apr.2009
	Eerste uitgave	HESC	✓	MBO	✓	MBO	✓	03-okt-2008
revisie	omschrijving	getek.		geconfr.		accord		datum
opdrachtgever		HASKONING NEDERLAND B.V.						
Hoogheemraadschap van Delfland		A COMPANY OF						
project		Zuidpolder van Delfgauw						
Droogmaking en Natuurreservaat		Rijkswaterstaat						
omschrijving		Watergang NZ-verbinding met nat. vr. oever						
Bovenaanzichten en dwarsprofielen		Definitief ontwerp						
formaat	A1	schaal	1:1000/100	fase	Definitief ontwerp	projectnummer	9S5591.C0 / 2332-135	tekeningsnummer

